

Naujienu Antroji Dalis

NR. 608

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XVIII METAI

K. SIMONIS "Vaiko pasaulis"

MIŠE - NAHMA

Sturys - Sturgeon - Bieluga žuvų karalius

Seniausioji mūsų žemėje žuvų veislė, tokia jau gyvenusi vandenyse prieš 50 milijonų metų, yra sturys, angliškai sturgeon, vokiškai Stohr, rusiškai bieluga. Tai žuvis, kuri ne tik pati yra retai pagauinama, gardi ir brangi, bet kuri, be to, duoda pinigais atsveriamą produktą — ikra, caviar.

Sturys, kaip išlikusi seniausia žuvų veislė, yra ir pati primityviausia. Vietoje žvynių sturys turi ilgomis eilėmis, lyg stogų šindeliai, sunkius kaulinius skydelius ir kaulinėmis plokštėmis šarvuotą galvą. Sturio skeletas (griaučiai), kaip ir ryklio, yra ne kaulai, o kremzlė (kartilazas, valkstis, elastiška, permatoma, balzganama "minkšto kaulo" medžiaga), ir kaip ryklio, sturio nugaros stuobris - nugarkaulis nusitęsia į pačią uodegą. Sturys savo žiaunų apacioje turi keturias mėsingas "antenas" arba "čiupinėtuvus", kurie plaukiant vandens dugnu šliauždami žeme apčiuopia ir atpažįsta visokius gyvus padarus, k. a. vėžiukus, kauselius, klemusus, šliuželius, varlėkaušius, kirminėlius ir vabalų kiaušinėlius, kuriais sturiai maitinasi. Žemiau "antenu" yra sturio "burna" — į žarnos galą panašus vamzdis, per kurį žuvis lyg vakuomo siurblys traukia į save maistą.

Tai yra pati stambiausioji vidaus vandenų — upių ir ežerų žuvis, kuri žymia dalimi yra atsakinga už pasakas, padavimus ir modernias sensacijas apie jūrų ir ežerų "pabaišas". Michigano ežere 1943 metais ties šv. Juozapo upės žiotimis laivo propeleris užmušė 7 pėdų ir 11 colių ilgumo, 310 svarų sturį, o 1953 metais buvo pagautas, 152 metų amžiaus ja tebėra stambiausioji ikros -

215 svarų sturys.

Amerikos vandenyse dėl upių, užteršimo, pylimų ir užtvartų, sturiai nebeturėdami kur laisvai neršti, pradeda sparčiai išnykti, ypač dėlto, kad jų veislė ir nėra prisitaikiusi masiniam prieaugliui. Sturių patelės pirmą kartą pradeda mesti ikras (dėti kiaušinėlius) sulaukusios 20 metų amžiaus, ir paskui neršti tik sykį kas penkti ar šešti metai. Garsioji juodoji ikra - caviar, maždaug aštuntadalio colio skersmės — yra sturių ikros arba kiaušinėliai, už kurių 14 uncijų skardinėlė — vadinama "rusiškas kaviaras" mokama Amerikoje po \$28. Rusiškaviaro eksporto šalis ir geriausia ikra yra gaunama iš stambiausios veislės Volgoje gyvenančio sturio - bielugos. Buvo sugauta viena bieluga, kuri svėrė 3,221 svarą. Kita didžiausia bieluga buvo sugauta Pacifiko šiaurvakarių pakrastyje; svėrė 1,285 svarus ir buvo 12 pėdų ilgio.

Amerikos indėnai Hiawatha šią žuvį vadina "Miše - Nahma", kas reiškia žuvų karalius. J. P.

NAUJI VALDOVAL...

(Tęsinys iš 11 pusl.)
būna pikti. Moterys tibetietės stiprios ir ištvermingos; skurdas jų nenugalėjo, bet užgrūdino.

Tibetiečiai nemėgsta svetimųjų, bet jie neparodo savo nepasitenkinimo, visada labai svetingi ir padeda kiekvienam, pagalbos reikalingam.

Atrodo, kad Tibetas vis dar gyvena viduramžius. Plėšikams ir vagims nukertamos rankos arba kojos, bet bausmių vykdymas niekad nevirsta viešu vaidinimu, kaip kad buvo Europoje.

Vienintelis tikslas, kurio siekia visi šio vienuolių krašto gyventojai: amžina laimė Nirvanoje.

Svedų keleivis - tyrinėtojas Sven Heđin pasakoja apie vienuolius, norinčius išsivaduoti iš sielų perkėlimo ir naujų atgimimų ir iš karto po mirties pasiekti Nirvaną. Juos užmūrija urvuose ir palieka tik mažą angelę, pro kurią duoda jiems duonos, ryžių ir vandens. Jie nesikalba nei su greta užmūrytais kitais vienuoliais, nei su atnešančiais jiems valgyti. Vienas vienuolis išgyveno užmūrytame urve 40 metų. Tik mirtis išvaduoja tuos kalinius - savanorius iš jų kalėjimo.

Be mažų, kresnų, mongoliško tipo sėlių tibetiečių galima užtikti laibų, aukštų, panašų į europiečius, klajoklių. Kai kurie iš jų — tikri plėšikai, pavyzdžiui, tangutai. Jie plėšia sėsluosius, kurie patys vos beįsiverčia, sėdami miežius ir augindami avis bei jakus (Tibeto jaučiai tankiu gauruotu kailiu).

Vilkas ir lokys. Tibeto plokščiakalniuose keleivis susipažįsta su ypatingu gyvulių ir augalų pasauliu. Kalnuose būriais užtinkami laukiniai jakai ir asilai (tibetiečiai vadina juos drongais ir kjangais). Pirkčiausias ir pavojingiausias, drongų ir kjangų priešas — tyrlaukių vilkas. Apie tai pasakoja autobiografijoje vyriausias Dalai Lamos brolis Thubten Dšigme Norbu. Tyrlaukių vilkas — plėšiausias grobuonis. Kjangai ginasi, sustoję ralu, galvomis į centą, spardydami užpakalinėmis kojomis. Bet vilkai retai užpuola šitaip besiganančius, nebent jei jau labai išbadėję. Šiaip jie tyko neatsargiai nutolusių nuo būrių pavienių kjangų.

Tikrasis Tibeto žvėrių karalius — tai Tibeto lokys. Jis labai mėgsta medžioti dailius

Tibeto gyvuliukus, vadinamus "kiškius - švilpukus", kurie knisiasi žemėje, nelyginant mūsų kurmiai. Kai lokys eina jų medžioti, paskui seka tinkamu atstumu lapės, tikėdamosi lengvai prisigaudyti bėgančių nuo lokio "švilpukų". Pasak Norbu nė vienas tibetietis nediršta medžioti lokių. Tibetiečių pasakose lokys vaidina žymią rolę. Ir iš tikro, jų jėga ir drąsa gali bet kam įvaryti baimės. Jų pėdsakai sniege išrodo, kaip kokio milžino pėdsakai, ir juos pamatę, tibetiečiai pasuka kitu keliu.

Kas toliau? Kinija pasižadėjo toleruoti lamaizmą. Ar ji tęsės pasižadėjimą sunku pasakyti, ypač, kad "dieviškasis karalius" Dalai Lama šiuo metu neturi galimybės padėti savo tautiečiams. Tibetiečiams, atrodo, visai nesvarbu, kad buvo nutiesti du platūs keliai, sujungusieji jų tėvynę su Kinija; kad buvo atidaryta daug mokyklų ir bankas. Tibetiečiai nepripažįsta svetimųjų valdžios, nors šiuo metu jie bejėgiai. Netolimoje ateityje negali įvykti kokių nors pasikeitimų, ypač, kad ir JT lemiamu momentu nesiryžo jokiame žygiui. Vertė E. J.

SIŪSK PINIGUS I SSSR PILNAI GARANTUOTA JOKIŲ ATSAKITYMŲ PASIRASYTOS KVITOS GAUNAMOS

Už \$10 mokama 9 rubliai. Už persiuntimą iki \$30 — \$3. Virš \$30 — 10%.

Turime Bankų Departamento leidimą ir apdraudą, bendryje \$20,000.00.

Specialistai nuo 1947.

G R A M E R C Y

Dept. D.

744 Broad St., Patalspa 925 Newark, New Jersey

SIUNTINIŲ SKYRIUS

118 E. 28th St. Patalspa 906. New York 16, N. Y.

N. Y. Telephone: MU 9-9598.

Atidaryta kasdien 9—5:30, Šeštadieniais 10—1, Sekmadieniais uždaryta.

NAUMĖ LIŪNAITE

MIELI LIETUVIAI!

Mes, trys Lietuvos dukros — aš, Naumė ir mano draugės Augė ir Skardė — senai ir ilgai gyvenę, bet nepasėję, buvę išvietintos, Hgai ir plačiai klajoję, pastangomis Nado Rastenio, pasiekėme lietuviškąją Čikagą ir viešime "Naujienuose".

Mes norime atvykti į jūsų namučius ir papasakoti jums savo šurpulingus pergyvenimus senovės tremtyje. Iš mūsų sužinosite apie tais laikais esantį Bangpūčio dvarą Baltijos dugne, malonią Raving, geruosius Ardėnus, mūsų gimtinę — Zvyrynę, tų laikų Lietuvą ir didingas "Trijų Rožių šventės" apeigas.

Mūsų kelionė į Jūsų namučius, buvusi \$5.00, dabar tik \$3.00. Pavyzdami ar sumokėdami "Naujienuose", 1739 So. Halsted St., Chicago 8, Ill., leisite mums atvykti ir viešėti pas jus.

Iki mielo pasimatymo,

NAUMĖ LIŪNAITE

Ziemos melonumai jau baigiasi

M. KRİKSCIONAS

MARIJAMPOLĖS GIMNAZIJOS MOKINIAI STREIKUOJA

Aprašyti tą streiką mane kada tai ragino velionis J. Liūdžius, o išjudino mano kolega Jonas Valaitis štraipsniu Gimnazistas šovė policininką (Naujienuose, Antroji dalis, 1962.II. 10). Iš šio straipsnio aš pajaučiau, kad daug kas gali išslysti iš atminties.

Reikalas senas, gal jau nė šovusio nė šautojo nėra gyvųjų tarpe. Antra vertus, jie mūsų gyvenime daugiau pėdsakų nepalikę, bet tai yra vienas etapas visos grandies įvykių. Gal kada nors kruopštus mūsų praeities tyrinėtojas, norėdamas patirti tuometines nuotaikas Marijampolėje, susidurs ir su Marijampolės gimnazijos gyvenimu.

Lietuva kovojo už savąjį raštą. Į tą kovą įsitraukė nemaža lietuvių: švietimo, studentija, mokytojai, knygnešiai... 1904 pavasarį rašto draudimą caro valdžia atšaukė, bet tai pačiais metais prasidėjo rusų - japonų karas. Žmonių mobilizacija (ir arkliai) iki 40 metų, ką tai nevisai suprantamo ginti, kur tai neįspajotytoje toluomoje, vėl jaudino lietuvių. Rusams karas nesisekė. Paaiškėjo rusų techniškas atsilikimas prieš japonus. Visoje Rusijoje nuaidėjo nepasitenkinimo banga. Dėl nesėkmių kaltino carą ir jo administraciją. 1905 metų sausio mėn. 22 d. (seno stil. 9 d.) šventiko Gapono vedami Petrapilio darbininkai ėjo su šventais pavėikslais į caro rūmus prašyti pagerinti jų būvį. Pakeliumi

jiems pastojė kelią kariuomenė ir jį minia šaudė. Buvo daug sužeistų ir užmuštų. Pasklido gandai, kad Gaponas vedė minią provokaciniais tikslais. Įvykis sujaukė visą tuometinę rusų imperiją. Kilo streikai. Pagaliau geležinkeliečių streikas paralyžavo ekonominį gyvenimą. Caro valdžia spaudimo neatlaikė ir 1905.X.30 (seno sil. X.17) išleisto manifestu pažadėjo kiek laisvių.

1905.XII.4—5 (nauju stil.) Didysis Vilniaus Seimas ir jo paskleisti po visą Lietuvą nutarimai priešintis rusų administracijai iki suteikimo Lietuvai bent autonomijos, sukėlė visą kraštą.

Marijampolės gimnazijoje iš seno veikė lietuvių mokinių Sausi medžiai, de ja, nėra graikų meno privilegija. Nuo pat žilos senovės iki 18 a. pabaigos medžiai paprastai nudžiūvę, belapiai, ir buvo mirties simbolis. Kompozicijos pusiaušvyrai menininkai buvo prate tokius pat medžius sukurti ir vestuvių ar šiaip idilių kūriniuose. Tokios pat prasmės bus ir Filostrato Xenijoje sausės ažuolas, į kurį su baimė žvelgia iš spastų zuikis, paruoštas vestuvių puotai.

Bet tai tėra viena reikalo pusė. Ar iš tikro graikų dailėje medžiai nudžiūvę ir belapiai? Pompėjiečių menininkų kūriniuose nematome vešlių želmųjų. Paprastai medžiai išmėtyti po skurdžialapį kraštovaizdį. Filostratas, aprašydamas savo ažuolą, naudoja sąvoką "sausas, liesas, varganas".

(Tęsinys 2-me psl.)

Dienu Skeveldros

1.

"Neskubancio praeivio bloknote" skaitome:

"Filostratas (Flavius, apie 170—249 po Kr! J. C.) buvo graikas sofistas, mokęs Neapolyje Septimijaus Severo laikais. Savo mokinių vaizduotei pabudinti jis mėgo vėdžioti juos po peristilį ("iš visų pusių kolonomis apsuaptas kiemas sen. graikų namuose", žr. "L. Encykl." 22 t. J. C.), kuris buvo lyg paveikslų galerija. Jo paties surašyti komentarai išliko iki mūsų dienų ir, be kita ko, buvo Goethės tyrinėjimui objektas. Filostrato aprašytieji paveiksai yra panašūs Neapolyje ir traktuojančias tas pačias ar panašias temas. Graikų sofisto komentarai leidžia suprasti, kaip senovės laikais žiūrėta į paveikslus. Labiausia dėmesį atkreipiančiu bruožu buvo fantastiškas mitų pasaulis, nuolat aštrinas menininkų ir publikos vaizduotė.

Tarp paveikslų, kurinos Filostratas aprašė, yra didokas natūrmortas, pavaizduojas turtingą viktualų (maisto produktų) kolekciją. Autorius tati vadina xenija arba dovana, kokia anuo metu buvo įprasta pasiusti draugams. Tai zuikiai, nupėstos žąsys ar antys, kepačiai duonos su agonomis, krepsiai vaisių ir riešutų. Visų tų gėrybių, po atviru dangumi išdėstytu, peržiūra pradėdama nuo dviejų zuikių. Vienas, baltai besizvalgas, dar pusgyvis, antrasis, jau nuluptas, kabant sauso ažuolo. Graikiškojo teksto leidėjas priduria, kad graikų mene medžiai vaizduojama be lapų.

Ar ši pastaba yra teisinga? Sausi medžiai, de ja, nėra graikų meno privilegija. Nuo pat žilos senovės iki 18 a. pabaigos medžiai paprastai nudžiūvę, belapiai, ir buvo mirties simbolis. Kompozicijos pusiaušvyrai menininkai buvo prate tokius pat medžius sukurti ir vestuvių ar šiaip idilių kūriniuose. Tokios pat prasmės bus ir Filostrato Xenijoje sausės ažuolas, į kurį su baimė žvelgia iš spastų zuikis, paruoštas vestuvių puotai.

Bet tai tėra viena reikalo pusė. Ar iš tikro graikų dailėje medžiai nudžiūvę ir belapiai? Pompėjiečių menininkų kūriniuose nematome vešlių želmųjų. Paprastai medžiai išmėtyti po skurdžialapį kraštovaizdį. Filostratas, aprašydamas savo ažuolą, naudoja sąvoką "sausas, liesas, varganas".

(Tęsinys 2-me psl.)

Visa tai tinka ir Pompėjos meno kūrėjų dailėi.

Tuos pat medžius (retūnus, džūtvėsius ar pusiau aptriušusius, šakų galigalyje su keleta lapų) sutinkame ir italų menininkų kūriniuose, Giotto bei Lorenzetti freskose, Carpacci drobėse, fantastiškuose Guardii peizažuose. Vienintelis medis yra išimtis, būtent — Longhi nupieštasis jo Passeggiata a cavallo. Tokie pat medžiai, sutikti olandų menininkų kūriniuose, sukelia mums nusistebėjimo, nes tai jau retenybė Olandijoje. Bet nepamirškime, kad Italija visada buvo antroji dailininkų tėvynė.

Visa dalyko esmė yra ta, kad į šiaurę nuo Alpių, šalyse drėgnose ir debesingose, medžiai išsiaugina vešlią lapiją reikiams saulės spinduliams pagauti. Miškai ten tankūs, tamšūs, paparčiai ir samanomis padengta pažemė. Viduržemio jūros šalyse medžiams stiniga vandens, o saulei pagauti ištenka ir maža lapų atsarga. Vėslė želmėjia Italijoje tesutinkama palei upes. Tolstant nuo jų užtinkama girelės be krūmokšnių, perregimos, vėsingos, o retai išmėtyti pompėjiški medžiai yra pusiau nudžiūvę, pusiau be lapų.

Ir kuo tokie medžiai, net iki 18 a. pabaigos, patrankdavo menininkų dėmesį? Kai į juos įsižiūrime, ypač krinta į akis nepaprastas taupumas priemonių, kuriomis išsilaiko gyvi. Lyg nujaudami pralaimėjimą, savo šakotumu, lapų iškarpymais ir siluetų keistumu išreiškia savo nepasikartojančią individualybę. Nuo Filostrato laikų tokie dalykai nebeabejojama turėjo sudominti dailininką ir rašytoją, santraukų (simbolių) bičiulį.

2.

Palikime Hostowiec'o "Neskubancio praeivio bloknote" ir grįškime į savo darželį. Užsukime į kiną. Tai M. Sluckio "Pastabos apie filmą "Svefikim" ("L. ir M." Nr 8). Filmo idėja — bolševikinis biznis, bet aktorai ir žiūrovai — savas žmogus ir todėl sustojame apsisivalgyti.

Str. autorius rašo: "Gražioje Rubikų ežero pakrantėse perėta vasarą galima buvo matyti jaunus žmones, kurie susirūpinę gaudė... saulę. Jie tiesiog tykojo kiekvieną jos šypsnį, kiekvieną spindulį, prasieržiantį iš debesų nugulto dangaus. Neretai šitie žmonės, stebing kolūkiečius savo aparais ir grimu, įveikdavo saulės kaprizus, išviliodavo

(Tęsinys 2-me psl.)

MARIJAMPOLĖS . . .

(Atkelta iš 1-mo pusl.)

kyti, bet jaunimą elektrizavo abu.

Dar priedo, tik kelioms dienoms praslinkus po manifestą, pasklido gandai, kad yra atvažiuojantys agitatoriai, kurie vakare rinkoje šaukia mitingą. Į mitingą susirinko per 500 žmonių. Pirmas kalbėjo Bronšteinas (Trockis), kritikavo manifestą ir šaukė į tolimesnę kovą. Jam baigus, publika pradėjo reikalauti lietuviškai kalbančio. Bronšteinas paaiškino, kad, jei tokis yra, jam bus leista kalbėti. Tokio nebuvo. Pasiūsti gimnazistai pas dr. K. Grinių ir J. Griniųvienę. Šie atsisakė. Tuo metu kalbėjo, tiesa, neįspūdingai, antras atvykęs, Sobolevičius, iš Vilkauskio, serių fabrikanto sūnus. Jam baigus, vėl reikalaujama kalbėti lietuviškai. Tuomet atsirado lietuvis kalbėtojas, 3 kl. mokinys Matas Salčius, vėliau žinomas keliautojas. Jis mėgino sekti Bronšteina, pradžioje sekėsi, vėliau pradėjo mikčiooti ir nulipo. Mitingas baigėsi laimingai, policijos nesimato, tik vienas kareivis raitelis išsitarė, kad, jei jam būtų leista, jis jį (kalbant) nutupdytų.

Sekandį, ar trečią dieną, tokis pat mitingas tų pačių buvo surengtas Vilkauskioje. Bet važiuojant pro šalį su pana kareivinkas paleido į minią revolverio šūvį ir nukovė vieną 12-os metų žyduką. Mitingas suiro. Laidotuvės pavirto demonstracija su raudonomis vėliavomis, revoliucinėmis giesmėmis. Dar kartą buvo į Ma-

rijampolę atvažiuojęs Bronšteinas, norėjo sušaukti slaptą mitingą, bet sargybinis, pamatęs einantį namo po tarnybos policininką, užliariamavo, mitingas neprasidėjęs išlakstė. Bronšteinas grįžo į užsienį.

Elektrizuotas gimnazijos jaunimas irgi surengė mitingą ikininko Bljūdžiaus (jaunojo) ūkyje. Buvo nutarta paskelbti gimnazijos streiką. Visa tai vyko 1905 metais, bet sulaukta Kalėdų atostogų, konkrečiai nieko nepadarė. Mokiniai išvažinėjo ir platino Didžiojo Vilniaus Seimo nutarimus.

Po Kalėdų atostogų susirinkę keli mokiniai, lenkas, žydai ir rusai, išskėlė mintį gimnazijoje paminėti 1905.1.22 darbininkų šaudymą Petrapilyje. Sutarta, kod kalbėtojai bus VII kl. mokinys Kazys Černiauskas (lenkas) ir Bramsonas (žydai). Kadangi ten nebuvo lietuvių, tai jiems paliko pirminkaujančio postą. Lietuviai buvo tuojau painformuoti ir sutiko. Pirmininku buvo skirtas VIII kl. mokinys Feliksas Treigys. Sutartą sausio mėn. 22 d. mitingo iniciatoriai sukvietė mokinius į mitingą apatinio koridoriaus piet. gale. Dalyvavo visi mokiniai be išimties. Paminėję darbininkų šaudymą Petrapilyje, protesto ženklai nutraukė tos dienos pamokas.

Sekandį dieną susirinkę į gimnaziją mokiniai, sužinojo, kad mitingo kalbėtojas V. Bramsonas ir pirmininkas Treigys areštuoti, o K. Černiauskas pasislėpęs. Kilo didelis mokinių triukšmas; pasirodė direktorius. Mokiniai jį apsiėmė į mirtis. Dar kartą buvo į Ma-

rius draugus. Direktorius teisingai, kad jis čia niekuo dėtas, kad jis jų paleisti negalys, nes jie dabar yra policijos žinioje. Mokiniai vėl šaukia mitingą, o duryse pastato sargybinis, kad niekas iš gimnazijos neišeitų ir nepraneštų policijai. Dabar mokiniai susirenka gimnazijos salėje, nes vienas mokinys, J. Pridotkas, petimi išmušė duris. Mitinge kalbėjo VIII kl. mok. L. Rutkauskas, A. Cypinas ir M. Kriškėičius. Visi ragino streikuoti, kol nebus paleisti ir grąžinti į gimnaziją areštuotieji ir pasislėpę. Toks buvo padarytas ir nutarimas.

Taigi, streikas įvyko ne 1905 met., bet 1906.

Bet mitingo metu durų sargybiniai ar tai pasitraukė, ar neišdrįso sulaukyti besiveržiančių pro duris direktorių, už rąsų sargų palaikomą (jis buvo labai netvirtas ant kojų), ir anas gavo išbėgti į gatvę. Bėgdamas visą laiką šaukė "šimtinę kazokų, šimtinę kazokų, mažiau su jais nieko nepadarys." Dar mokiniai neišsiskirstė iš salės, o kazokai jau joja pro salės langus. Kuris tai mokinukas prajojantiems kystelėjo špyga, kazokas atsakė šautuvo vamzdžiu ir išmušė langą. Mus apsupo iš lauko pusės. Grįžo direktorius ir ragina skirstytis. Mokiniai sutinka skirstytis tik tuomet, jei iš gimnazijos ribų pasitrauks kazokai. Direktorius įtikinėja, kad kazokai nieko nedarys, bet mokiniai nenuleidžia ir direktorius eina tvarkytis su kazokais. Kazokai pasitraukia ir direktorius užtikrina, kad gimnazijos ribose kazokų jau

nėra. Skirstomės, išeiname į taką. Gimnazijos įvažiavimo kelyje kazokai išsirikiavę su atkreiptais į mus einančius šautuvais. Vyresnieji mokiniai sekė mažuosius, kad jie neapgalvotu veiksmu reikalo nesukompliciuotų. Riaušės baigėsi laimingai, prasidėjo streikas.

Tos pat dienos popietėje prie gimnazijos vartų buvo iškabintas pašalintų mokinių sąrašas. Jų buvo 120, o tai daugiau negu trečdalis visų mokinių.

Pradžioje streikas vyko sklandžiai, gal tik vienas kitas iš mažųjų mėgino eiti į gimnaziją, bet mokinių pastatyti sargybiniai juos grąžindavo. Gimnazija neveikė.

Direktorius pasaukė pasitarimą visų mokinių tėvus. Pasitarime dominavo Marijampolės miesto mokinių tėvai, kaimiečių buvo nedaug. Nutarta pavesiti tėvų atstovams paveikti mokinius, kad streiką nutrauktų. Tėvų ir mokinių atstovai susitiko Palermo viešbutyje. Mokiniai atstovavo, bene trys, priskykys su A. Cypinu. Bet šie jau turėjo raštu rašytus reikalavimus.

Tėvai paprašė pasakyti, kokiomis sąlygomis mokiniai sukliktų grįžti į gimnaziją. Cypinas paskaitė parengtus reikalavimus. Pirmoje vietoje buvo įvesti Marijampolės gimnazijoje visų dalykų dėstymą lietuvių kalba, toliau grąžinti atgal į gimnaziją visus pašalintus ir areštuotus mokinius be jokių sankcijų. Dar buvo 6 ar 7 reikalavimai, kurių tiksliau neprisimenu. Iš klausė, tėvai paprašė pasakyti programą "minimium", nes ši esanti

(Tęsinys 3-me psl.)

DIENŲ SKEVELDROS

(Tęsinys iš 1-mo puslapio)

įg kokiam pusdieniui į filmavimo aikštelę, bet dažnai ją vėl pasiglemždavo debesys. Diena po dienos, savaitė po savaitės lietūs talžė rūgų gubas, naikino jų gintarinį geltonį, taip reikalingą filmo natūrai.

Toliau filmo "metrika": — scenarijaus autoriai Ant. Jonynas ir Juoz. Požėra, režis. (ka tik studijas baigęs) Marij. Giedrys, meninis vadovas — V. Zalakevičius. Aktoriai: G. Balandytė, S. Petronaitis, Br. Babkauskas, K. Staneika, operatorius R. Verba; muzika komp. J. Indros.

Pastabų autorius daro tokį teigimą:

"(Pasitikėjimo) dozė jie patys išsikovojo atkakliu darbu. Svarbu, kad pasitikėjimas jaunomis jėgomis — o mūsų kino jėgos išitaisi jaunos! — taptų gera, aktyvia tradicija. Tada gausime ir daugiau gerų, aukšto profesinio lygio lietuviškų filmų. Tiesa, saulės niekad nesurūšme tiek daug, kiek jos turi pietiečiai, italai, bet su debėmis mokume grumtis, o mūsų padaugėje gyvena nuostabūs žmo-

nės, kurių kino paveikslais, sutaurintais mūsų meile ir talentais, galime sujaudinti milijonus."

Kas filmo turinys? Aišku, partiskas, pagal Nikitos uždavinius.

Buvęs buožė Vilkišius grįžta atlikęs bausmę (mat, talkinėjo "banditams" — skaityk: Partizanams!), grįžta vedinas vilkiniu šunimi, grįžta su pasiryžimu atsigriebti. Sulig Sluckio

"Vilkišius įtikina ir kaip tipas, ir kaip individualizuotas charakteris. Nuosirdus jis neapykanta naujam gyvenimui, naujiems žemės šeiminiukams, žmonėms, idiegiusiems jo vienintelei dukteriai naujojo pasaulio idealus, nuosirdus jis savo tikėjimui pinigų, turto galia, nuosirdus pagaliau savo meile dukteriai, artimiausiajam būtybei. Žiaurumas, veidmainiavimas, įžūlumas, stipri valia, nuosekli savininkiška logika, atpildo baimę, — visa tai scenarijaus autorius buvo duota, bet vietomis nelanksčiai, nepakankamoje vienoje, ir nelengva buvo Babkauskui atrasti kiekvienai duoto charakterio

brėžiniai atitinkamą meninį pateisinimą, kuris neprieštarautų kitam, ka tik mirgėjusiai kadre. Štai jis jaundamasis plėčia užkalnėtas trobos langus, su gera šypsena klausosi po daugelio metų užvesto sieninio laikrodžio, o štai jau virpančia iš neapykantos ranka ruošiasi paleisti nuo grandinės šunį."

Vilkišius ir Vilkišiaus dukra, Irena (išaugusi be tėvo!) kai aus grįžta, kraujo ryšiai vėl savi (net žiurkės gimtąjame, anot recenzento ir autorius, apleistame name "samos"), vėliau, žinoma, paklunsa... partijos.

Sluckio teigimu, tapybiniai ir muzikiniai filmo elementai yra darnūs. Gal būt. O idėjiniai? Kaip sakyt, bolševikiški, okupanto reikalams.

Beje, Vilkišius "nebesudorojamas" kaip Stalino laikais, bet leidžiama jam trauktis iš gimtųjų, "grįžti pradėdantį", namų...

Man čia rūpi kelėtas klausimėly, aišku, filmo "Svetimimi" parašėte.

Kodėl vadinamojo Filmų miestelio ties Vilniumi (Va-

lakampij šiuose) statyba... pasilieka didžiai išgarsintame projekte?

Kodėl filmų meniniai kadrai ruošiami ne Vilniuje, bet Leningrado - Maskvos mokyklose?

Is viso kodėl nebegirdėti apie teatro seminarus Vilniaus universitete?

Ir tt, ir tt.

Aiman, kaip kiekvienoje srityje, taip ir filmo pasaulyje geros kūrybos propersas dengia rūstus "didžiojo brolio" (skaityk, ruso okupanto!) šešelis...

Bestatant tašką sužiduru į eilinę Vilniaus kronikos žinutę, kad vasario 21 d. įvyko okupuotos Lietuvos Teatro draugijos teatro kritikų ir istorikų sekcijos ataskaitinis susirinkimas. Į naują valdybą išrinkta 3 lietuviai ir 3 "lietuviai", būtent — I. Aleksaitis, V. Mažeika, J. Lozoraitis ir... I. Jukova, L. Chlivickas ir M. Petūchauskas.

Kas ta Teatro d-ja? Ogi aktorius, ir kodėl ne tikrinu vardu, kaip kad rašytojų, dailininkų, kompozitorių? Kodėl aktoriniai mažiau laisvi spręsti savo, netgi profesinius reikalus? J. Čičėnas

NAUJI VALDOVAI "UŽDRAUSTOJOJE ŽEMĖJE"

Kinijos "meilė" Tibetui turi labai rimtą pagrindą. Kaip tik šiuo metu stengiamasi pagaminti atominę bombą už "banbuko uždangos". Tibeto plokščiakalniai — puikios bazės raketinėms operacijoms. Būtu labai sunku susukti ir sunaikinti šitokias bazes, nes Tibetas, tas neiširtas, pasakiškas, paslaptingas kraštas neturi gerų kelių ir beveik neprieinamas. Spėjama, kad Tibeto žemė slepia daug turtų, bet mes neįdrįstame nurodyti net apytikrių jų kiekio ir vertės.

Didžioji paslaptis. Europiečiai Tibetas buvo ir liko — "Didžioji Paslaptis". "Uždraustoji žemė" per tūkstančius metų išbuvo "anoje atradimų veržimosi pusėje." Marko Polo, drąsus Azijos keleivis - tyrinėtojas, tiesa, buvo pagautas Kinijos "stebukly", bet apie Tibetą buvo tik girdėjęs. Jis buvo iš viso pats pirmas europietis, gaves ir pranešęs šokių tokių žinių apie pasakiškąjį kraštą kalmuose.

Tibeto gyvenimo raudos negalima atskirti nuo budizmo, įsiviešpatavusio ten maždaug nuo 7-8 šimtmečio. Tikra vieninteliu diktatūra tvarkė visų tibetiečių gyvenimą iki pat mūsų laikų. Kai Budos mokslas pasiekė Tibetą, atsivėrė nauji, neišivaizduojamų galimybių. Anuo metu karings giminės nuolat kovodavo tarp savęs, tikybinis gyvenimas buvo apsiribojęs prietariais, persunktais demonų baimė. Maždaug apie tą laiką (7-8 šimtmetis po Kr.) užsimezgė santykiai su Kinija: vienas Tibeto kunigaikštis vedė Tango dinastijos princesę.

Tibeto iškilimas prasidėjo tuo metu, kai buvo sujungtos įvairios giminės ir kunigaikštis Gampo, savo dviejų žmonių paveiktas, vieto budistu. Budos didžioji galvestingumo religija, skelbianti išgyvenimą Nirvanoje ir smekianti žudymus, rado Tibetu visiško pritarimo. Tiesa, budizmas virto čia kamaizmu, turinčiu senų prietarų elementų.

Tenka pripažinti, kad budizmas turėjo labai daug įtakos beveik visoms Azijos tautoms. Jis išskėlė jas iš barbarų pasaukė židurį ir davė joms kilnesnių idealų. Budizmas taip pat snžadino jų dvasinį gyvenimą.

Indų rašmenys. Tibetiečiai savo kalbai pritaikė indų rašmenis. Mokytojas Padma-Samhava, fanatiškas budistas, rūpinosi ne tik visišku tibetiečių atvertimu į budizmą, bet ir įtvėrė 749 m. pirmąjį vienovieną, pradėdamas tuo būdu akciją, turčijusi paversti Tibetą tikra vienuolių valstybe. Tarp 630 ir 850 m. Tibetas buvo tikrai didžioji valstybė, nebijojusi net Kinijos. 783 m. Tibeto kariai buvo įsiveržę į Indiją.

Zmonės. Vieno milijono dviejų šimtų tūkstančių kvadrati-

Peipingą, ir nugalėtojai net buvo padiktavę Kinijai sunkokas taikos sąlygas. Galimas daiktas, kad kaip tik po šito žygio Kinija susidomėjo Tibetu. Apie 900 metus prasidėjo periodas, kurį galima būtų pavadinti "beistoriniu". Nuo 13 šimtmečio Dalai Lama buvo priverstas pripažinti Kinijos protektoratą, nors ryšiai tarp abiejų kraštų nebuvo stiprūs.

Penkioliktame šimtmetyje įvyko lamaistinė reformacija, kurią įvykdė Tsong-Kha-pa, įsteigęs taip vadinamą "Geltonąjį Sektą". Jo įsakymu Dalai ir Panšen lamos buvo paskirti lygiateisiais viešpatiais. Tiesa, Dalai Lama turėjo šiek tiek daugiau pasaulietiškos galios, o Panšen Lama — bažnytinės.

1592 m. užsidarė Tibeto sienos, ir kraštas virto "uždraustąja žeme".

Naujieji laikai. Dvidešimtojo šimtmečio pradžioje atsirado Kinijos partneris, susidomėjęs Tibetu: pirmąjį kartą prekyboje Anglija. Indijos viešpatiai sudarė 1904 m. kinų - britų - tibetiečių sutartį, pagal kurią Tibetas praktiškai virto autonominė valstybe, kuri riai kiniečiai jau nebegalėjo primesti savo valios. Bet dabar jau anglai įsiveržė į Tibetą, Dalai Lama pabėgo, keturi tūkstančiai tibetiečių žuvo, gindami savo valdovą. Sir Francis Younghusband triumfiškai įžengė į Lhasą.

Vėliau Dalai Lama grįžo į savo tėvynės sostinę, nes jis nenorėjo sunkiu metu palikti krašto likimo valiai. Be to, Kinija jau nebeturėjo jokios įtakos, nors buvo pamėginusi dar sykį įsikšti į Tibeto reikalus.

Kilo besiveržiančios ir Rytus Rusijos ir Anglijos ginkluoto susidūrimo pavojus. Jam išvengti 1907 m. buvo sudaryta sutartis, suregulavusi abiejų kraštų pretenzijas į Persiją ir įpareigojusi Angliją atsisakyti teritorinių pretenzijų Afganistane ir Tibete.

Po Kinijos revoliucijos 1912 m. Tibetas jau nebeturėjo pavojingų kaimynų. Tik po Antrojo Pasaulinio karo atsirado naujų pavojų.

Po penkerių triukšmingų metų Raudonosios Kinijos kariuomenė įsiveržė į Tibetą. Dalai Lama pabėgo, bet vėliau grįžo į Lhasą ir susitaikė su prokomunistiniu Panšen Lama. Tibetas gavo ribotą autonomiją, bet turėjo krašto gyvą perleisti Kinijai.

Lemjama katastrofa įvyko pgaliau 1959 m. kovo mėnesį. Sukilo klampai, neporėje pripažinti nei Dalai Lamos, nei Kinijos valdžios. Mėginimai numalšinti juos nepasisekė dėl gamtos sąlygų. Kiniečiai pareikalavo, kad Dalai Lama sustabdytų klampų sukilimą, bet jis, atmetęs tą reikalavimą, pabėgo į Indiją.

Zmonės. Vieno milijono dviejų šimtų tūkstančių kvadrati-

nių kilometrų plote gyvena maždaug du milijonai žmonių. Tibetas ne tik kalnų, bet ir ilgių, žiaurių žiemų kraštas. Kai kur upeliai užšąla jau rugpiūčio mėnesį. Vasaros iš viso labai trumpos, be to, lietingos. Žiemos ilgos ir šaltos. Kadangi beveik visada pučia stiprūs vėjai, tai žiemą saucia dažnos pūgos. Krašto centre, aukštesiose plokščiakalniuose beveik niekas negyvena. Žiemą per juos pereina viena kita virtinė, bet vasarą ten rečiau galima užtikti tik medžiotojų ir piemenų. Karavanai negali eiti, nes plokščiakalnių žemė, kaip tik vasarą virsta klampyne, o išdžiūti nesusėja.

Tibeto vakarinėje ir centrinėje srityje nėra ištekančių upių, nes vanduo tikra žodžio prasme sustingsta druskų ežeruose. Iš rytinės ir pietinės srities išteka didžiosios Kinijos ir Indijos upės: tibetiečių laikoma šventąja Mekongo upė, Jangtsekiangas, Hoangho, Indas ir Bramaputra.

Tibeto gyventojai — artojai, gyvulių augintojai ir klajokliai. Jie gyvena skurdžiai, bet jie nesiskundžia ir neturi pretenzijų, nes jų religija moko juos kuklumo. Žinoma, tibetiečiai nepalaidžia progų pakeičiuti, bet jie niekad neskuba. Jie moka pasidžiaugti tuo, ką jiems telkia jų kraštas. Tibetiečiai mėgsta pajaukauti ir kartais net pasišaipyti, bet jų juokai ir pokštai niekad ne-

upių, nes vanduo tikra žodžio prasme sustingsta druskų ežeruose. Iš rytinės ir pietinės srities išteka didžiosios Kinijos ir Indijos upės: tibetiečių laikoma šventąja Mekongo upė, Jangtsekiangas, Hoangho, Indas ir Bramaputra.

Tibeto gyventojai — artojai, gyvulių augintojai ir klajokliai. Jie gyvena skurdžiai, bet jie nesiskundžia ir neturi pretenzijų, nes jų religija moko juos kuklumo. Žinoma, tibetiečiai nepalaidžia progų pakeičiuti, bet jie niekad neskuba. Jie moka pasidžiaugti tuo, ką jiems telkia jų kraštas. Tibetiečiai mėgsta pajaukauti ir kartais net pasišaipyti, bet jų juokai ir pokštai niekad ne-

(Tęsinys 12-me psl.)

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU. Dabar yra laikas tinkamam įrengti savo namą vasarai ir žiemai. Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiojų. CARR-MOODY LUMBER COMPANY 3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272 STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP. Mes pranešame savo seniems klientams, o taip pat naujesiems, kuriems mes patarnaujame, kad mūsų firma tęsia siuntinių persiuntimą į Sovietų Sąjungą. Mes esame įgalloti VNESPOMVLTORG testai siuntiniai siuntima ir mes garantuojame, kad siuntiniai bus pristatyti ir labai skubiai. Visi mūsų skyriai turi didelį pasirinkimą siuntiniam reikmenų (audinių, odų ir t. t.) labai prienamomis kainomis. Visi mūsų skyriai suminėti žemiu ku geriausiai jums patarnaus pagal kiekvieno individualius pageidavimus. NEW YORK 3, N. Y. 30 Second Avenue Tel. AL 4-5456 BROOKLYN 11, N. Y. 370 Union Avenue Tel. EV 4-4952 BROOKLYN 7, N. Y. 600 Sutter Avenue Tel. DE 5-8208 PATERSON 1, N. J. 99 Main Street Tel. MU 4-6119 VINELAND, N. J. West Landis Ave. (Greek Orthodox Club Bldg.) Tel. LO 2-1446 LAKEWOOD, N. J. 126 4th Street Tel. FO 3-8569 NEW HAVEN, Conn. 6 Day Street Tel. LO 2-1446 PITTSBURGH 3, Pa. 1015 East Carson St. Tel. HU 1-2750 CLEVELAND 13, Ohio 924 Literary Road Tel. TO 1-1698 WORCESTER, Mass. 174 Millbury Street Tel. SW 9-2863 HANTRAMACK, Mich. 11333 Jos. Campus Tel. TO 7-1576 CHICAGO 22, ILL. 2222 W. Chicago Ave. Tel. BR 8-6866 CHICAGO 8, ILL. 3212 So. Halsted St. Tel. WA 5-2737 LOS ANGELES 22, Cal. 960 So. Atlantic Blvd. Tel. AN 1-2994 SAN FRANCISCO, Cal. 2076 Spruce Street Tel. FI 6-1571 NEWARK 3, N. J. 428 Springfield Ave. Tel. BI 3-1797 PHILADELPHIA 23, Pa. 325 W. Girard Ave. Tel. WA 2-4935 WATERBURY, Conn. 6 John Street Tel. PL 6-6768 GRAND RAPIDS, Mich. 608 Bridge St. N. W. Tel. GL 8-2256 DETROIT, Mich. 7200 Michigan Ave. Tel. VI 1-8355 PASSAIC, New Jersey 176 Market Street Tel. CR 2-6387 ATHOL, Mass. 61 Mt. Pleasant St. Tel. CH 9-6245 BOSTON, 18, Mass. 271 Shawmut Ave. Tel. LI 2-1767 BUFFALO 4, N. Y. 332 Fillmore Ave. Tel. TL 6-2674 HARTFORD, Conn. 132 Franklin Ave. Tel. CH 6-4724 Vineland, N. J. skyrius atidarytas tik penktadieniais, šeštadieniais ir sekmadieniais.

VACLOVO BIRŽISKOS KNYGOS "Naujienuose" galima gauti iš prof. Vaclovo Biržiskos lietuvinines knygas: 1. Senųjų lietuviškų knygų istorija, I dalis, 208 pusl. \$2.00 kietais viršeliais \$3.00 2. Senųjų lietuviškų knygų istorija, II dalis, 226 pusl. \$2.00 kietais viršeliais \$3.00 3. Aleksandrynas, senųjų lietuvių rašytojų, rašusių prieš 1865 m., biografijos, bibliografijos ir biobibliografijos, I tomas, 431 pusl., kieti viršeliai \$7.50 4. Prastitos pabiro, rinkinys straipsnių iš Lietuvos praeities, 352 pusl., kieti viršeliai \$6.50 Čia suminėtas knygas pasiūsiu paštu, jei nurodytas pinigų sumas žekiū ar Money Orderiu pasiūsiu tokiu adresu: "NAUJIENOS", 1739 So. HALSTED STREET CHICAGO 8, ILLINOIS, USA.

NEPASISEKES . . .

(Tesinys is 9-to psl.)
bergti, tačiau, tuojau atsirado kiti stiprus rungovai. Pirmas — SS policijos vadas Himmleris, kuriam Hitleris pavede uzkariautuose krastuose suorganizuoti Sicherheitdiensta (SD — saugumo tarnyba). Jo vykdomoji ranka buvo Einsatzgruppen (veikimo būriai), kurių pareiga, kaip Himmleris įsakė, buvo "be pasigailėjimo kraštą apvalyti nuo ideologinių priešų" (komunistų ir žydų). Himmleris, kaip Rozenbergas, jau pirm puolimo darbui ruošėsi. Gegužės 6 d. pasakytoje kalboje jis savo būdelius šitaip mokė elgesio su uzkariautų kraštų gyventojais: "Sušaudykite vietoje, ar jiems bėgant, visus, kurie dalyvaus, ar būtų nužvelgti dalyvaujant mums priešiškoje veikloje; taip pat, visus, kurie mūsų karaviams būtų pavojus, arba pasipriešintų elgesiui."

Kelioms dienoms praslinkus (geg. 13 d.) Himmleris paskelbia savo garsų įsakymą, kuris net propagandos ministerijai pasirodė nežmoniškas ir kurį nuo pasaulio akių vis slėpė: "Iššaudykite visus komisarus!" Įsakė imtis "kolektyvinio nubaudo" prieš visus miestus, miestelius ir vietas, kur tik įvyktų "pakartotini bent kokie pikti užpuldinėjimai". Vienoje kitų savo kalbų, Himmleris apskaičiavo, kad bene reikės išžudyti "30 milijonų slavų", bet tai, sakė, niekis, nes jie juk ne žmonės, tik Untermenschai. Kitais atvejais jis Rytų gyventojus lygino prie negrų, beždžionių ir net pakrikštino Mongolenturm.

Hitlerio antra ranka nacių partijoje, Bormanas, taip pat nenorėjo pasilikti užpekyje valdvietais ir grobiu besidalant. Ir jis rašė, kad "civilinė administracija uzkariauotuose kraštuose privalo būti parinkta iš partijos narių, kadangi tik jiems priklauso teisė kraštus tvarkyti ir valdyti." Ekonominio išnaudojimo organizacijos savo posėdį turėjo geg. 2 d. ir priėjo išvados, kad pirmoji uzkariautų kraštų prievolė yra penėti grobti atėjusius vokiečius, net jei "dešimtys milijonų vietinių gyventojų badu išmirty."

Tokiu būdu, kaip matome, Rozenbergui pakilo visa eilė stiprių konkurentų ir Hitlerio dekretas liepos 17 d. siekė visus patenkinti. Šitokiomis nuotakomis tris mėnesius uzkariautus kraštus pavalde, naciai nemaloniai pajuto, kad visi gyventojai vienu balsu prieš juos nusistatė.

Jau rugs. 15 d. maršalas Keitelis pajuto reikalą paskelbti įsakymą, kad būsių sušaudyta 50 ir net 100 "komunistų" už kiekvieną vietinių gyventojų nudėtą vokiečių kariškį. Kas bus tie "komunistai"? Nagi, visi liaudies sąjūdžiai, net nacionalistiniai, būsių laikomi "ko-

munistiniais" ir jų dalyviai baudžiami mirtimi. Pats Hitleris gr. 7 d. (po to, kai gr. 1 d. rusai jį pirmąsyk sulaukė ties Rostovu) pripažino, kad "terroristiniai komunistiniai elementai" puolimus padažinę. Todėl paskelbė dekretą mirtimi bausti kiekvieną žygi prieš nacių saugumą. Jei nusikaltėlio negalima tuojau vietoje sušaudyti, reikia jį slapta išdeportuoti Vokietijon ir niekam jo likimo nepasakoti. Šis dekretas buvo pavadintas "nakties ruku".

Dallinas sako: "Be miglotų pasisakymų, kad uzkariauti kraštai Vokietijai būsių tuo, kuo yra Anglijai Indija, nerandame įrodymų, kad nacių viršūnės būtų kada nors politinį jų klausimą visapusiai apsvaistę ar sprendę". Slaptoje kalboje pasekėjams Hitleris meto pirm puolimo (1940 m. liepos 31 d.) pareiškė: "Ukraina, Gudija ir Pabaltijo kraštai bus mūsų." Kaip jis tą "mūsų" suprato — nepaaiškino nei tada nei vėliau.

Ministru Rytams pirm puolimo paskirtas Rozenbergas, dar Rudabardžio projektui nepajudėjęs, pirmuoju įsakymu (1941 m. bal. 2 d.) aiškino, kad Sovietų Sąjunga, kaip carų Rusija, esanti ne vienalytis tautinis kūnas, bet įvairių tautų "mišinys", kuriame esama net viena kita priešingų (wesensfremd) tautų. Mišinį reikią aptvarkyti, sukūriant vieną grynai maskolišką (Maskvos) valstybę, Gudiją, Ukrainą, Krymą, Dono kraštą, Kaukazo federaciją. Turkestaną ir Pabaltijo kraštus. Gudija apimtų ir Smolenską, o Ukraina tektų Kurskas ir Voronežas. Pabaltijo kraštai ir Ukraina ypač pasižymi stipriomis tautiškomis nuotakomis. Bet "deportavimais i Maskoliją" Pabaltijo kraštus nuo "inteligentijos sluogsnų" apvalius, jie turėsią patapti Vokietijos dalimi.

Iki tol Pabaltijo kraštai būdavo vadinami Baltelandu, bet geg. 8 d. įsakymu pradėta vartoti naujas pavadinimas — Ostlandas, į kurį įjungta buvęs Baltelandas ir Gudija. Įdomu, ar čia pavyzdys nacių viršūnių politinio nesugausdymo Europos tautų klausime, ar kitkas? Juk visiems gerai žinoma, kad tarp Lietuvos, Latvijos, Estijos ir Gudijos esama labai didelių kalbos, kultūros, istorijos ir politinių nuotaičių skirtumų. Pats Rozenbergas bal. 25 d. pareiškimu nacių ragino daryti "nuancierung" (susigausdymą), kalbant apie Sovietijos imperijos tautas. Ragino kalbėti apie "estų, latvių ir lietuvių išgelbėjimą" iš komunizmo vergijos, apie "ukrainiečių tautą ir jos laisvę", apie "Kaukazo tautų laisvę". Vėliau pasakojo: "Kariauti ir Rusiją nedalomą palikti nė kalbos negali būti. Mūsų politiniu tikslu privalo būti išmintingai skatinti visas Rusijos tautas laisvės siekti, tai apipavidalinant atatinkamais valstybiniais kūnais. Milžiniškame Sovieti-

GYVENIMAS 2000 METAIS

Ateities gyvenimo planuotojai numato, jog 2000-aisiais metais Amerikoje darbininkai bei tarnautojai tedirbs tik 28 valandas per savaitę, o vidutinis metinis dirbančiųjų uždarbis sieks apie \$15,000. Laisvalaikio savaitgalis bus jau trijų dienų. Visi dirbantieji turės apmokamas vieno mėnesio atostogas.

Gydytojai daugiau rūpesčio ir darbo skirs ne ligoniams gydyti, bet stengdamiesi žmones nuo ligų apsaugoti. Neabejojama, jog vienas išvirkštumas ar net viena piliulė galės suveikti net prieš daugelį ligų atsparumą (imunitetą). Net ir vėžio liga bus nugalėta.

Neįtikėtini dalykai pasireišk sūsiseikimo srityse. Sprausminiai lėktuvai visą Ameriką —

jus plote reikia prikurti eilę prieš Maskvą nusiteikusių valstybių. Tada vokiečių Reichui per šimtus metų nereikės galvos kvaršinti pavojum iš Rytų". (pareiškimas birž. 20 d., puolimo išvakarėse).

Taigi, Rozenbergo mintis lanko šiek tiek atsižiūrėti vietos gyventojų nuotaikų. Jis sakė: "Politiiniu atžvilgiu būtų bloga, jei okupuotų kraštų gyventojai, ekonominį išnaudojimą pajautę, pasidarytų išvada, kad vokiečiai neša didesnę skurdą negu bolševikai" (1941 m. birž. 25 d. pareiškimas). Daug vėliau jam pritarė ir armijų teikimo galva, gen. Warneris, kuris laiške 1941 m. gr. 13 d. rašė: "Karinė būklė reikalauja palenkti uzkariautų Rytų gyventojus mūsų pusėn. Reikia išardyti kolchozus ir atsteigti privatinės nuosavybės teisę." Tačiau, nacių dauguma tenorėjo be pasigalėjimo gyventojus išnaudoti, išžudyti, jų žemes vokiečiais kolonizuoti. Iš generolų vadovybę paėmęs Hitleris privertė Rozenbergą tą pačią dieną (1941 m. gr. 19 d.) paskelbti: "Visiems uzkariautų Rytų gyventojams užkraunama priverstinio darbo prievolė." Tų gyventojų gį skaičius netrukus pasiekė 100 milijonų.

nuo Atlanto iki Ramaus vandenyno — perskris maždaug vienos valandos bėgyje. Traukiniai ir laivai per valandą nukeliaus šimtus mylių. Prekės, siuntiniai, paštas ir pan. bus siunčiami pneumatiniiais vamzdžiais, o siuntas vairoos bei į paskirties vietas pristatys elektroninių įtaisų pagalba. Ateities automobiliai nebevaratos dabartinio kuro, bet bus maitinami degamos medžiagos ląstelėmis.

Visiškai pasikeis didmiesčių vaizdas. Vieton dabarties pastatų, išdygs namai - bokštai, atidengti saulei bei grynesniam orui. Miestuose bus daug žaliuojančių parkų ir gražių gėlynų, fontanų. Visa sunkioji pramonė bus iškelta į priemiesčius.

Telefono aparatai turės televizijos ekranėlius ir bus galima matyti kitoje pusėje kalbantį žmogų. Panašūs telefonai bus kiekviename automobilyje.

Pėsičiųjų susiseikimas taps palaikomas judančiais šalligatviais. Galintieji skristi bet kokio oro metu helikopteriai pavaduos šiandieninius taksi - automobilius. Požeminiais konvejeriais maistą ir prekes pristatys į visas miesto dalis.

Didmiesčių gyventojų skaičiai padidės bent dvigubai. Spėjama, jog New York'as turės ne mažiau 25 milijonų gyventojų.

Astronautai skraidys iki toliausių saulės sistemos planetų. Įvairiausieji satelitai sukisis ar skraidys apie mūsų žemę. Kai kurie satelitai transliuos po visą pasaulį televizijos bei radio programas. Satelitų pagalba bus palaikomas ir su atokesnėmis vietomis telefoninis susiseikimas.

Ateities ligoniams bus daromos neskausmingos operacijos ir lengvai bus pakeičiamos širdys, kepenys, inkstai ir kiti svarbūs organai. L. H.

SIUNTINIAI I LIETUVĄ Jau dabar siųskite VELYKOMS! DEL GARANTUOTO PRISTATYMO KREIPKITES I CENTRAL PARCEL SERVICE PAGRINDINĖ ĮSTAIGA: 220 South State Street Tel.: WA 2-9354 NAUJAS SKYRIUS: 2618 West 63rd Street Tel.: WA 5-2466 Atvykite ir apžiūrėkite mūsų gausų pasirinkimą prekių dovanoms. PER 15 METŲ PRISTATOME SIUNTINIUS I LIETUVĄ VISADA LAIKUI

MENO ŽINIOS

Tvarko MIKAS ŠILEIKIS

Šį vakarą atidaroma dail. Murino paroda

Keletas žodžių su dailininku

Dail. Bronius Murinas

Šį vakarą 6 val. Čiurlonio Galerijoje atidaroma dailininko Broniaus Murino individuali tapybos ir akvarelės darbų paroda,—tai paskutinių keturių metų jo kūrybos nuopelnas.

Idėjos, kurias dailininkai savo kūryboje išreiškia, nėra vienodo laipsnio, taip pat idėjos, kurias literatūroje rašytojai išreiškia, nėra vienodo lygio. Idėjos, kurios giliai individualios ir tuo patim visiems suprantamos, — gali būti didelis menas. Menas nėra produkciija, bet idėjų pasaulis, nebaigiamas ieškojimas, siekimas tobulesnės technikos, reikšmingesnių formų ir tuo patim to, kas dar nebuvo tapyta. Gal niekas geriau nebus apibūdinęs meno principų, kaip Goethe. Jis pasakė: "Realybė yra maišanti žemė, iš kurios dygsta menas, — tas puikus augalas, kurio šaknis turi pasinerkti realybės šaltinyje, bet stiebas turi atnešti žiedą."

Tokios mintys kilo atsilankius į dail. Br. Murino namus Melrose Parke. Apžiūrėjęs ju gausią kūrybą, jau beveik paruoštą būsimai parodai, susigundžiau dailininką šio to paklausinėti. Jis sutiko mano klausimus atsakyti.

— Kuri Jums technikos priemonė prieinamesnė?

— Aliejus ir akvarelė man nesudaro skirtingum. Faktinai pradžioje, kai baigiau meno mokyklą, dirbau beveik išimtinai aliejumi. Akvarelė man teikia kaip ir "atsikvėpimo" momentu, savo ypatingu technikos lankstumu, tuo patim ir jos "užsispyrimu". Bet šituo metodu dirbant, piešiniui, o kartu ir formai išgauti, susidaro savotiška problema, kuri man suteikia dvasinio bei estetinio pasitenkinimo.

— Man atrodo, kad žanras Jums visapusiškai prieinamas, pvz. gamtovaizdis, natūrmortas ar tai būtų portretas.

— Čia, žinoma, atrodo, kad man nesudaro didelio skirtingumo, bet reiktų atsižvelgti ir į specialybės pusę. Vienas dai-

lininkas pasirenka vieną šaką ir toje srityje, atseit, žanre, daugiau dirba, kitas — kitoje srityje, o dar kitas specializuojasi bendrai, visuose žanruose. Mane lygiai domina kompozicija (tai jau būtų kūrinyje su figūromis), tačiau kiekvienas geras kūrinyje privalo turėti ne tik tai tvirtą kompoziciją, bet ir kitus mums žinomus akademinis išraiškos elementus: 1) žinojimą, 2) kompoziciją, 3) išraišką, 4) piešinį, 5) spalvą ir 6) techniką.

— O kaip su skoniu?

— Skonis yra neginėjiamas, kažkas yra pasakęs. Kiekvienas turi savo skonį, — natūralus dalykas.

— Dėl skonio, man atrodo, bus rimtesnė problema. Parodoje žmonės ieško tautinių elementų. Atrodytų, kad žmonės eidami i lietuvių dailininkų parodas, turėtų matyti tik tai, kas jiems primintų mūsų tėvynę, — tautinius arba religinius atributus bei relikvijas. Man atrodo, pakartojau, kad toks reiškinys yra klaidingas ir mūsų kūrėjus dailininkus, kurie yra savo pašaukimui ištikimi, ignoruoja. Ką dėl šito galėtumėte pasakyti?

— Aš piešiu arba kuriu tą, ką matau. Tikiu, kad ir kiti dailininkai, savo pašaukimui ištikimi, yra "lokaliais" dailininkais. Jie santykinai su realiais objektais, su matomąja gamta ir iš jos organizmo gauna įkvėpimo. Iš kurgi būtų nuoširdi kūrėjai, jeigu dailininkas neturėtų individualaus pasaulio bei savo pasaulėžiūros, — jo profesija virstų paprastu amatu, o amatas pataikauja masių skoniu. Kai aš išgyvenu ekstazę ir turiu estetinio pasitenkinimo, jaučiu, kad darau pažangą. Tikiu, kad tokiu kūriniu, kuriuo aš pats patenkintas, nebus nusivilęs nei žiūrovas.

— Jūsų didelis spalvos jautrumas yra pliusas spalvinei pajėgai vystytis, panašiai, kaip praėjusioje savo individualioje parodoje apšiai turėjote dekoratyvinių, spalvino ritmo kūrinių. Kokiu būdu neprazudote savo tapyboje spalvų šviežumo?

— Pasirinktą objektą aš mėginu pradėti spontaniškai, nedarant savotiška problema, kuri man suteikia dvasinio bei estetinio pasitenkinimo.

— Mūsų visuomenei Jūs buvote pažįstamas, kaip akvare-

Dail. BR. MURINAS

"Apverstai laiveliai" (akvarelė)

listas, tai rodo, kad ligi šiol daugiau toje srityje ir dirbote?

— Šioje meno parodoje bus per pusę akvarelės darbų ir apie kita tiek tapybos — viso 60 kūrinių. Iš šio skaičiaus apie 5 portretai, 8 natūrmortai, o likusioji dalis — kompozicijos ir gamtovaizdžiai bei keletas etiudų.

Dar kartą mečiau žvilgsnį į kompoziciją "Sokis", "Zvejai" ir sodrius, kaip tik gali būti, natūrmortus ir spalvingus gamtovaizdžius, kuriuos meno bičiuliai šį vakarą, ar kurią kitą parodos metu dieną, turės progos pamatyti.

Dail. Br. Murinas yra vienas pajėgesniųjų poimpressionistinės dailės epochos atstovų, pasiryžęs ateityje savo pašaukimui būti ištikimas ir nuoširdus. Jam to nuoširdžiai linkiu.

Parodos vertinimą duosime vėliau. M. Š.

TRUMPAI IŠ MENO ISTORIJS

Esteban Bartolomeo Murillo, 1618—1682, gimė Sevilijoje, Ispanijoje. Vaikystėje turėjo palinkimą mokytis dailės. Tėvas pasiuntė jį mokyklą. Vėliau nuvyko į Madridą, kur mokėsi tapybos pas garsųjį Velasquez. Baigęs studijas sugrįžo i tėviškę, Seviliją, ir tenai visą savo gyvenimą dirbo tapydamas daugiausia religinėmis temomis.

Murillo, kaip ir Rafaelis, pasižymėjo švelnumu ir stiliaus skirtingumu. Jo madonos daugeliu atveju buvo per daug pasaldintos. Jisai turėjo tris savo stiliaus charakteringus broūzus, panašiai kaip Picasso. Pirmasis Murillo etapas vadinamas "frio" arba šaltas; antrasis "calido", arba šiltas, o tretysis "vaporos", kas reiškia miglotas.

Murillo buvo labai produktin gas, bet jo tapyba buvo prieinama tikrai pinigingsiems žmonėms. Vieną jo kūrinių "Neakaltas Prasidėjimas" prieš pusę šimto metų nupirko Louvre muziejus, sumokėdamas \$120,000.

Murillo mirė nuo žaidimų, kai nukrito nuo rastonvijo bedirbdamas Cadizo vienuolyne.

Wilhelm von Kaulbach, 1805—1874, gimė Arolsene. Studijavo Duesseldorfe pas Cornelij. Jo darbai daugiausia di-

MARIJAMPOLĖS . . .

(Tesinys is 2-ro psl.)

"maksimum". Cypinas atsakė, kad čia ir yra programa minimum, o į klausimą, kas gi būtų maksimum, atsakė "demokratinė respublika". Tuo pasitarimas ir baigėsi, o streikas tęsėsi.

Neramū buvo visoje Lietuvoje. Lietuviai vykdė D. Vilniaus Seimo nutarimus, kartais ir nesiskaitydami su priemonėmis. Kazokai ir dragūnai švaistėsi miesteliuose ir kaimuose ieškodami aukų. Kad ir nedaug, bet vis tik buvo abejose pusėse aukų. Kalėjimai buvo prikimšti, ten buvo mums pažįstami V. Kapsukas, A. Garmus, buvęs tos pačios gimnazijos mokinys P. Grigaitis. Sėdėjo Kalvarijos kalėjime minėti Treigys ir Bramsonas.

Nelabai ilgai lietu, F. Treigys ir Bramsonas, buvo kalėjime. Bene po dviejų ar trijų savaičių visi politiniai kaliniai paskelbė bado streiką. Kelias dienas padavavusius paleido. Ar visus politinius paleido, nežinau, bet nemažiau, kaip daug vas pasuntė jį mokyklą. Vėliau nuvyko į Madridą, kur mokėsi tapybos pas garsųjį Velasquez. Baigęs studijas sugrįžo i tėviškę, Seviliją, ir tenai visą savo gyvenimą dirbo tapydamas daugiausia religinėmis temomis.

Pagaliau naujas mokytojų tarybos skelbimas: Varšuvos apygardos mokslo globėjo sutikimu atgal į gimnaziją priimamų mokinių sąrašas. Gražinta apie 100, keliolika palieka pašalinti iki kitų mokslo metų pradžios, vadinasi, galės grįžti į tą pačią klasę. Buvę areštuoti palikti pašalinti be teisės stoti į bet kurią mokyklą. O mokinių streikas eina silpnyn. Mokiniai, ypač žemesniųjų klasių, visais keliais pradeda veržtis į gimnaziją. Prasižada pamokos, pradžioje su keliais mokiniais klasėje, vėliau jų skaičius didėja. Streikas baigiasi.

(Tesinys 4-me pusl.)

delfo formato, istoriniai. Svarbesnieji buvo Berlyno muziejuje: "Hunų kova", "Babelio sunaikinimas" ir "Reformacija".

MARIJAMPOLĖS . . .

(Atkelta iš 3 psl.)

Nedaug pašalintų galutinai, nedaug laikinai, bet mokinių skaičius gimnazijoje žymiai sumažėjo. Pvs., metų pradžioje VIII kl. buvo 24 mokiniai, o po streiko beliko 8. Vienas pasitraukė dėl sveikatos, vieną kaip ir draugai išstūmė, vienas pašalintas be teisės grįžti, vienas laikinai ir Cypinas, sugautas gabenant iš Prūsų nelegalių rusų literatūrą, sumetas, sumuštas ir įmestas į kalėjimą. Kiti streiko metu patys nutraukė mokslą. Kitais metais jie vėl grįžo į gimnaziją, vienį į tą pačią Marijampolės, kiti, daugiausia rusai, nusikėlė į rytas, dauguma į Chelmą.

Tokiame dideliame sąmyšyje buvo daryta ir klaidų, bet jaunimas tame judėjime išmoko aukotis idėjai ir gal drąsiau I-to Pas. karo sukūryje stijo kovoti už Lietuvos nepriklausomybės atstatymą.

Tenka džiaugtis, kad buvo išvengta didesnių klaidų, o ir tokių galėjo būti. Pvs., kazokams apsupus gimnaziją, kai kam kilo mintis barikaduotis ir gintis; atsirado ir ginklų... vienas revolveris. Tie karštuočiai buvo nuraminti, paaiškintas jiems tokio veiksmo galimas pasekas.

Antra, kai streikas pradėjo eiti silpnyn, kai kurie karštuočiai užmezgė ryšius su III pėstininkų pulko karavainais, kad jie subombarduotų gimnaziją. Gerai, kad buvo kas juos atšaldė. Vis tik kas tai direktorius sode prie gimnazijos padėjo kokią tai naminę bombą, kurią direktoriaus sūno parnešė į namus. Laimei ji, tur būt, nemokančio buvo padaryta ir nesprogo.

Nebuvo per daug žiaurus likimas ir pašalintųjų mokinių. Černiauska be paso suėmė Vilniuje, pargabeno į gimtuosius Prienus ir už paso neturėjimą palaikė 2 savaites miesto dauboklėje. Jis 1907 išvažiavo į Petrapilį ir įstojo į Lentovskos gimnaziją. Kokia tai liberali turtuolė įsteigė privačią su teisėmis gimnaziją. Ji, gimnazija, turėjo teisę duoti "brandos atestatus", jei abiturientas išlaikė egzaminus apygardos mokslo atstovui dalyvaujant. Toji gimnazija ir buvo sukurta duoti galimybę vilkibifetinėms tęsti mokslą. Stodamas paduodavo prašymą jį išegzaminuoti į tą ar kitą klasę, pažymint, kad jis privačiai pasirengęs. Taip pat "privačiai" parodydavo direktorini savo turimą mokslo pažymėjimą, ir išlaikydavo. Bet mano sąžinė buvo nerami dėl F. Treigio. Aš jį buvau ištumęs pirmininku. Jis kartu su manimi 1906 m. laikė baigiamuosius egzaminus. Neišlaikė istorijos. Rudenį laikė pakartotiniai, ir vėl toji istorija. Rengėsi laikyti 1907 m. pavasarį, apsirgo geltige. Rudenį jau jam reikia stoti į

4 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, MARCH 17, 1962

naujų komisiją. Čpas nukrito. Neteko vilčių baigti gimnaziją. Aš, 1907 m. nuykykė į Petrapilį ir sužinojė iš K. Černiausko apie Lentovskos gimnaziją, šaukiau F. Treigį skubiai važiuoti į Petrapilį, kur jis galėtų baigti gimnaziją. Atvažiuavęs jis tiek tepasakė, kad atvažiuavęs tik mane nuramininti, o vilčių neturįs. Visgi sekantią dieną aš palydėjau jį į gimnaziją, padavė prašymą, atliko egzaminus, kaip jam buvo išaiškinta ir liko priimtas į VIII kl. Ir vėl, toji gimnazija privati ir neturi teisės užbaigimui atidėti (tarpininkauti) karinės prievolės. Buvo partarta paduoti prašymas "aukščiausiojo vardu", atseit, caro vardu. Padavė, ir vėl neramus. Gavo tik raštelį, kad paduotas prašymas aukščiausio vardu atidėti karinę prievolę. Vėliau išlikino, kad su tokiu rašteliu galima ramiai gyventi visą gyvenimą. Niekad jis į tą prašymą negavo jokio atsakymo, bet turimo raštelio, kad prašymas paduotas, visur pakako. Su tuo rašteliu jis baigė gimnaziją, universitetą, išvyko į Orską (Orenburgo gub.) mokytojauti, niekad nebuvo naujų komisijoje.

Tik bolševikams tasai raštelis jau neturėjo vertės. Einant baltųjų ir raudonųjų kovoms prie Uralo, jį raudonieji mobilizavo. Baltieji juos ištaškė. F. Treigys apsidairė ir patraukė namų link. Bolševikai fronte jo ar nepasigedo, ar nurašė į nuostolius. 1921 grįžo į Lietuvą, mokytojavo ir direktoriavo. Antruoju bolševikmečiu, jau likęs vienas (žmona mirė, duklė pasitraukusi į vakarus), beieidamas Kaune šaligatvyje susmuko. Širdis neatlaikė. Černiauskas irgi baigė tą pačią gimnaziją, pradėjo studijuoti, spėjo du kartu vesti, buvo mobilizuotas ir bene 1918 Petrapilyje mirė. Cypinas atsidūrė Kaukaze, prisidėjo prie bolševikų, už diržo pasikabinęs naganą, bet mūsų bendrą gimnazijos kolegą, L. Toną, ten mokytojavusi, išpėjo, kad jam jau laikas bėgti, ką anas ir padarė. Bransono likimo nežinau.

Dėl kaltinimo L. Rutkauską šovus policininką, tur būt, kolega Valaitis bus supainiojęs pavardes. Rutkauskas minimoje šeimoje buvo vienas ir jis už J. Valaitį buvo buvęs viena klase aukščiau. Jo jis negalėjo rengti kelių klasių pažymėjimui. Bet toje šeimoje dar gyveno jų giminių, Kolodzeiskis. Šis buvo bene streiko metu palikęs gimnaziją. Tiesa, jis turėjo revolverį, nes jo revolveriu mėgino nusizudyti minėtas L. Rutkauskas. Sako, dėl meilės, bet ir iš viso buvo keistokas. Gal J. Valaitis mokė Kolodzeiskį? Toje šeimoje vyrų daugiau nebuvo, buvo tik jau suaugusi Leono sesuo ir motina. Policininko šovimas įvyko jau man nesant Marijampolėje. Aš tik esu girdėjęs, bet kitą versiją: esą, policininką šovęs kirkėjas Sobolis. Šis labai skverbėsi į veiklesnįjų

mokinių, ir ne mokinių tarpa. Pasklido gandai, kad Sobolis yra rusų agentas. Visi čmė šalintis. Sako, jis šovęs policininką, kad kitas įtikintų jį esant revoliucionieriumi. Gal šita versija tikra, tad ir kaltinamajam Kolodzeiskui (tik ne Rutkauskui) buvo lengva įrodyti savo alibi.

Nukentėjo ir buvęs tuo metu Marijampolės gimnazijos direktorius, bet savaip. Jis su vienu Aleksolo piliečiu padarė "mainus". Anas pilietis direktorini, kurio pavardė buvo Volkovski, davė arklį ir vežimėlį, o direktorius atsilygino "brandos" falsyvu atestatu. Kuo šis byla baigėsi, aš nežinau, bet dir. Volkovskis iš Marijampolės gimnazijos pranyko.

Priedo noriu pridėti, kad lietuviškuose laikraščiuose ir Liet. Enc. dažnai užtinka, kad tas ar kitas Lietuvoje buvo gavęs "brandos atestatą". Lietuvos gimnazijos brandos atestatu nedalijo. Baigęs gimnaziją ir išlaikęs nustatytus egzaminus gaudavo gimnazijos (arba kitokios mokyklos) "baigimo atestatą".

PERKRAUSTYMAI MOVING Leidimai - Pilna apdrauda ZEMA KAINA R. SERENAS 2047 W. 67th Pl. WAIBROOK 5-8063

MOVING Apdraustas perkraustymas iš įvairių atstumpų. ANTANAS VILIMAS 3415 So. Lituania Avenue Tel.: FRontier 6-1882

PRINTING OFFSET DPLICATING Lined forms. Varityped heatings, pasting ready for cameras. 80 square inches average job \$8.00. Presswork running black ink, \$2.00 per thousand, minimum order 5 thousand on 8 1/2 x 11 stock. Plus stock. Also mimeograph run available.

GOLITKO LETTER SERVICE Room 1523 19 South LaSalle Street Chicago 3, Illinois

WHITE WAY FLORIST INC. 7149 S. State Street - Chicago, Ill. Large variety of cut fresh flowers, plants corsages, funeral wreaths. Special flowers for weddings - anniversaries, birthdays, etc. Original creations, reasonable prices. We deliver flowers all over. Call VI 6-7149

R & R SINCLAIR 4200 W. 47th Street Come in and say Hello to John and Richard, new owners LUBE JOB OIL CHANGE with Top Grade Oil BRAKE ADJ. WASH JOB \$6 WITH PURCHASE 8 GALS GAS

Donald Petkus Anthony Petkus A. PETKUS & SŪNUS NAUJA KOPLYCIA MARQUETTE FUNERAL HOME 2533 West 71st Street (Maplewood gatvės kampas) GROvehill 6-2345 TOWNhall 3-2108 Pilnas laidotuvių aptarnavimas, įskaitant karstą ir pasinaudojimą mūsų gražiom kopylciom, yra nuo \$375.00; \$450.00; \$595.00; \$650.00; \$695.00; \$750.00; \$875.00; \$895.00; \$945.00; \$975.00; \$990.00 ir daugiau. Karstą galima pasirinkti kopylcioje. GRAZIOS INDIVIDUALINES KOPLYCIOS Mašinoms pastatyti aikštė. Lietuviams teikiama šios rūšies patarnavimus 30 metų.

THE PENNWOOD Nauja ir nepaprasta laiko sąvoka \$11.95 Priskaitant taxus NUMERCHRON TV-METER ELEKTRINE LEMPA - LAIKRODIS Pas mus jūs gausite nedidelę patrauklią TV formato plastikinę dėžę. Atskira lempa, kuri gali tarnauti kaip naktinė lempa miegamajame arba kaip lempa stovinti ant TV aparato. Aukso apvediotas švytinčis ekranas riešuto ar blizgancio juodmedžio rėmuose. Nesiskaito C.O.D.'s, bet atsilykite čeki \$11.95 sumai ir 25c. persiuntimui ir visa tai gali jums suteikti malonumą visam gyvenimui. Jei nepatiks, grąžinsime pinigus. DUODAME GARANTIJA! FRANK J. PRUDDEN ORDER BY MAIL DIVISION 3138 S. WALLACE • Dept. N. • CHICAGO 16, ILL. Phone CALumet 5-9691

VYT. SIRVYDAS

NEPASISEKĖS RUDABARZDŽIO ŽYGIS Į RYTUS

II. Nacių politinis nesugaudymas

Ką su užkariaujama Rytų daryti, daugiausia rūpinosi estų sostinė Talline 1893 m. gimęs vokiečių kurpiaus sūnus, Alfredas Rozenbergas. Carų Rusijos mokyklas išėjęs, I Pasaulinio karo metu jis buvo rusų armijos puskarininkas. Bolševikine revoliucija pasišlykštėjęs, jis 1919 m. atsidūrė pas Hitlerį Muenchene ir čia prilipo. Netrukus (1921 m.) jis tapo redaktorium nacių partijos organo Volkische Beobachter ir 1935 m. naciams parašė savotišką ideologinį vadovėlį Der Mythus des 20 Jahrhunderts, kuriame su purvais maiše kerškiojybę, žydus, demokratiją ir visas ne vokiečių kraujo lautas.

Rudabarzdžiui pajudėjus, Hitleris Rozenbergą liepos 17 d. paskyrė "reichministru vieniems okupuotiems kraštams Rytuose" ir patvarkė, kad kraštus "apraminus" kariškiai juos tučiuojan paveda civiliam komisarams valdyti. Vietos gyventojai todėl netrukus ir kalbėjo: nieko naujo neįvyko, tik rusų komisarių vietose suėjo nacių komisari. Lietuvių sakytą: vietoje šėtono — velnias.

Hitlerio dekretas nuslėpė sėbrų piklą savitarpio kovą. Ypač rūngsi policijos galva Himmleris ir Goeringas. Hitleris todėl ir nustatė: "Mano birželio 29 d. įsakymu paskirto 4 metų ekonominiam planui vykdyti komisaro (Goeringo) ir SS policijos vado (Himmlerio) galios priklauso specialioms patvarkymams ir į šio dekreto ribas neįeina". Kitais žodžiais, Rozenbergui neduota teisės tvarkyti ekonominę sritį ir policiją.

Pirm puldamas Hitleris pasisaukė generalinio štabo viršininką maršalą Keitelį 1941 m. kovo 3 d. ir pareiškė, kad užkariautų Rytuose kraštų valdymas būtų kariniams "perpaimus ir neįkandamas" dalykas. Todėl maršalas kovo 13

DEL V. MEŠKAUSKO

(Atkelta iš 8-to psl.)

tu netiesioginiai patvirtino žuką pažūrą, kad Purickis neturėtų būti Užsienio Reikalų Ministeriu."

Tai grynas prasimanymas ir nesiderina su jo (V. Meškauskos) rašinio turiniu. Jo rašiny nėra žodžio apie tai. Šitas teigimas yra staciai nesąmonė. Nepriklausomaj Lietuvos neįėjo į teismų kompetenciją spręsti, kas gali būti ministeriu arba kas negali būti. Be to, kai kalbama byla buvo sprendžiama, jau buvo praėję dveji metai, kaip dr. J. Purickis nebebuvo ministeriu, tai ir toks klausimas negalėjo kilti.

9 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, MARCH 17, 1962

d. išsiuntinėjo generolams įsakymą, nustatantį jų politines praecigas. Sakė: "Armija tiesioginiai valdys tik labai siaurą pafrontės juostą". Fronto užnugarį, girdi, kuo greičiausiai reikią pavesti civilinei administracijai, kuri imianti direktivas tesiog iš Hitlerio. Keitelis pabrėžė: "Niekados niekur nei žodeliu vietiniams nereikia kalbėti apie vietinę savivaldą, autonomiją ar vilčių ateityje susilaukti." Tokiu būdu, naciška okupacija skyrysi nuo kaizerinės, kurioje iki pasikūtinųjų dienų tvarką palaikydavo kariskųjų Verwaltungai.

Pirm puldamas Hitleris Rozenbergui įsakė (bal. 2 d.) sudaryti "politinį biurą Rytams". Vėliau (bal. 20 d.) autoriteta išplėtė iki "centrinio tvarkymo visų Rytų ploto klausimų". Rozenbergas todėl bal. 25 d. pareiškė, kad okupacija vyksianti dviem pakopom: pirma kariškųjų ginklas, po to — kuo skubiausiai būsią organizuojami Ostministerijos žinioje civilinė administracija. Padėjėju sau paskyrė Westfalijos gauleiterį Meyerį, politinio biuro galva — Kleislą. Taip besiruošiančiam Rozenbergui (Tešiny 10-am psl.)

VASAROS DETALĖ

(Atkelta iš 5-to psl.)

Flotilija senuoju sąstatu atgal. Nėra žodžio apie leidžiamo kranto nykumui ir tuštumui nusakyti. Ir liūdna kažnko. Dangus toks pat, pasirošęs vandens sriaūtais prafrakti, kur tas dangaus mėlynumo vanduo prasidėjo? Ir vėjas, visai nedraugiškas mūsų keitiui, piktai gūsiomis įsiveržiantis tarp salų ir sukeltantis bangavimą sąsauriuose. Perveltos akmeninė kupra, tai tik rankų ir kojų pamiklinimas. Ir vėl irklai į darbą. Vėjas pučia pilna burna, vandenys vis platyn ir bangos vis aukštesnės. Jau ir Saganaga ežero plotai veriasi prieš mūsų akis. Toli, toli mėlynuoja kito kranto brūkšnelis. Ir bauriai, aštriai šaltam, beveik lediniam šiaurės vakarų vėjui, neribota laisvė. Jis ir reikšias nė kiek nesivaržydamas, ir visiškai ne-

siurpindamas, kad aštuoni laiveliai, it skiedros, kyla ir kranta į vilnių prarajas.

Nesakau, kad kokia ypatinga audra arba oikamas būtų išlikęs mūs pakelyje. Bet šiems, kad ir New Yorke gamintiems aliuminiams laiveliams, bėdos ir vargo iki pažastų. Jie atvirai ir bangos liejasi vidan, kaip papraston skalbyklos geldon. Vandno šiltas, nelyginant šildytas ant ugnies, o vėjas iš plikos Kanados šiaurės, ir jis juokų nedaro. Jis verčia šiltą vandenį į laivelius, ant drabužių ir visos manietės. Mano pypkę užliejo šilta banga ir ji užgėso nespėjusi net susnypsti. Ko gero, gal teks netrukus ir pačiam pasinerti į tuos šiltuosius vandenius. Juokai čia iš viso nedideli, kai matai, kad sausam iš tos istorijos jau nebeteks šėiti. Aš prisiminiau gelbėjimosi fiemenes, ar kokį guminį ratą, kas šiuo metu man itin būtų parankus. Bel kam tu pasakysi, ir kas tavęs klausysis, kai tik pirmyn, ir pirmyn iš vienos tarpulabangės prarajos, ir kitos bangos viršūnė. Kai pasiekė, kad ir menką, bet vis šiokią-tokią salelės teikiama užnovėją, sąnariai atsileido ir pamėginau iš naujo užsikurti pypkę.

Už salelės vėl ta pati velniava. Dar keleta mylių ir pasibaigs tos supynės — guodžia mane valties kapitonas. Gerai,

— Ar visi? — paklausė kuprolas ir suvargęs karališkasis valdininkas.

— Visi, visi, — urmu jam atsakėme, kiek imanydami lengvindami jo nelengvą turvybą pačiame nuosalfiausias valstybės kampelyje.

Tai ir viskas. Mūsų desimties dienų neskustos barzdos: — tamsios, juodos, rudos ir geltonos — geriausias įrodymas mūsų šiaurės išvykos, grįžtant namo per Minnesotą, Wisconsiną ir, galiausiai, — Illinoisą.

SOUTH SIDE DELICATESSEN Didžiausia krautuvė importuoto iš Vokietijos valgių bei skanumynų. SCHUSTER, STANKE SAVININKAI. Žinoma įvairiais vietiniais ir importuotais skanumynais - delicatesais. Dabar persikraustė į naujas erdvas patalpas. 3024 W. 63rd St. arti Whipple St. Tel. 773-7380. Atidaryta kasdien ir sekmadieniais 8:30 iki 9 val. Pirmad. uždaryta.

Pavasarij aplankykit savo gimtąjį kraštą!

Keliaukite populiariu ir draugišku

M. S. BATTERY

Jis išplauks iš Quebec'o balandžio 6; Iš Montrealio — gegužės 4 ir birželio 8.

Meloni ir patogi kelionė į Southampton, Kopenhagą ir Gdynia (Lenkijoje), iš ten toliau galite keliauti traukiniu ar mašina į kitus rytų Europos kraštus.

Battery — tai modernus, be dūmėlis švarus laivas, su nepaprastai gražiai išpuoštais svečių kambariais ir patogiomis erdviomis kabinomis. Jūs pasidžiausite šiu draugišku, tradiciniai pulkais valgiais ir mandagiu patarnavimu, siekiančiu patenkinti keleivius ir jiems padėti.

275 syarus багаžo vežame veltui. Dėl rezervavimo ir informacijų pasitarkite su savo vietiniu kelionių agentu arba

GDYNIA AMERICA LINE 220 BAY STREET TORONTO, CANADA

PIRMAUJANTI DEŠRŲ PREKYBA NEW YORKE Vokiškos specialybės

SHALLER & WEBER

Augščiausios kokybės produktai

ĮVAIRIUS MĖSOS PRODUKTAI • MĖSA VIRIMUI IR KEPIMUI. • DESRELES • KUMPIAI.

6 DIDŽIULĖS KRAUTUVĖS 6

NEW YORKE — 1654 2nd Ave. (85-86 St.). TR 9-3047 HEMPSTEADE — 310 Front Street. IV 3-5540 RIDGEWOODE — 56-54 Myrtle Avenue VA 1-7068 FLUSHINGE — 41-06 Main Street. MI 5-2552 ASTORIOJE — 28-28 Seinyway Street. AS 4-3210 JACKSON HEIGHTS — 82-10 37th Ave. DE 5-1154

Dėl V. Meškauskos tiesos apie dr. Juozą Parickį tribunolo sprendimo šviesoje

Po išspausdinimo Naujienose mano atsakymo K. Zukui dėl jo pastabų dėl R. Skapičio atsiminimų knygos Nepriklausomyje Lietuva Statant, išėjo su savo rašiniu Vytautas Meškauskas. Jis rašo: "Toks teisejo 'suklydimas' kaip tik patiesina žuko 'melavimą', o išryškėjęs visuotinis atminties susilubavimas paskatino mane parašyti 37 metus pavėluotą reportažą, remiantis ne savo atmintimi — iš anksto prisipažįstu, kad nieko apie tą bylą neatsimenu, nes buvau jos metu dar vaikas — bet neseniai mirusio advokato Dominiko Nargelavičiaus archyve.

Pasirėmęs tuo "motyvuoto sprendimo nuorašiu", V. Meškauskas teigia, kad ne tik dr. J. Parickį teismas išteisino, bet ir kitus tris kaltinamuosius ir kad aš prasilenkiau su tiesa teigdamas, jog J. Vaitekūna, J. Zemaitį ir J. Avizonį teismas nubandė po kelias paras arešto.

Nelaikau savęs neklaidingu ir visada sutiksiu klaidą atitaisyti, bet tik tada, kai bus pateiktas rimtas įrodymas, kad suklydau. Autentiškas teismo sprendimo nuorašas būtų neabejotinas įrodymas. Vytauto Meškauskos turimas mirusio advokato D. Nargelavičiaus archyve raštas, kurį jis vadina teismo motyvuoto sprendimo nuorašu ir kurio dalį paskelbė Naujienose, nėra teismo motyvuoto sprendimo nuorašas. Š. m. vasario mėn. 2 d. ji mačiau ir perskaičiau. Tada yra išrašas iš anų laikų laikraščio, bet neparašyta iš kokio laikraščio ir nė kieno nepaliudytas. Pradžioje to išrašo vienam sakėnui yra žodis "klerikalai" (ar klerikalų), kuris pasako, kad išrašytas iš priešingos krikščionims demokratams politinės grupės laikraščio. Tokį rašinį gali pasidaryti bet kas, bet kada ir bet kur, jeigu tik sugeba. Tai nėra joks dokumentas.

Beje, dar dėsime, kad tame išraše yra ir teismo motyvuoto dr. J. Parickio ir kitų byloje, tai V. Meškauskas turėjo paskelbti visą turinį žodis žodžiu. Bet jis paskelbė ne visą išrašą turinį. Tame išraše, tarptuose teismo motyvuose, yra pasakyta, kas buvo padaryta su raston sulaikytuose 3 vagonuose prekėm, būtent, kad vienas vagonas tuojau buvo išsiųstas į Maskvą, o kiti du perduoti Joniškiu muitinei saugoti ligi atsisiras šavininkas. Šabla kita, šitos rašinio dalies V. Meškauskas nepaskelbė. Gi K. Zukas savo atsiminimų knygoje žvilgsnis į Praeitį teigia, kad teismas sulaikytas prekes konfiskavo valstybės naudai.

Jeigu dabar kas nusirašytų iš Naujienų V. Meškauskos paskelbtas tiesas — "teismo motyvuoto sprendimo nuorašas" dr. J. Parickio ir kitų byloje, tai būtų skirtingo turinio nuorašas, kaip kad V. Meškauskas turi mirusio D. Nargelavičiaus archyve.

Kiek toliau V. Meškauskas rašo: "Už šių eilučių parašymą kalba ir tai, kad anų laikų mūsų spauda neturėjo gerų reporterių, kurie būtų sugebėję šią bylą teisingai išryškinti, pagaliau byla perdaug buvo susijusi su dienos politika ir partijų interesais, kad būtų galima jų objektyviai nušviesti". Čia Vytautas Meškauskas sakymo teigia, kad nepriklausomyje Lietuvoj anais laikais nebuvo gerų reporterių, kurie būtų sugebėję dr. J. Parickio ir kitų bylą teisingai išryškinti, bet dabar čia, tremtyje, jis yra las sugebąs tati padaryti. Po šitokio pasisakymo buvo laukta ko nepaprasto, ko naujo. Deja, jis paskelbė tik ano, anoi jo "prasto, nesugebančio teisingai išryškinti" reporterio rašinio išrašą iš anų laikų laikraščio. Jis paskelbė tai, kas anais laikais nepriklausomyje Lietuvoj jau buvo paskelbta. Čia pat, tam pačiam rašinį jis teigia, kad anų laikų Lietuvos spauda buvo ne objektyvi ir dėl to nebuvo galima teisingai bylą nušviesti. Tuo jis pats nuvertina savo rašinį.

Dr. J. Parickio ir kitų bylos sprendimo metu V. Meškauskas buvo tik 10 metų amžiaus (1923 metais). Savaine suprantama, kad toks vaikas negalėtų turėti supratimo apie tokią bylą ir nieko nežinojo. Kėdangi nieko nežinojo, tai ir neturėjo ką pamiršti. Jis vėmiai paskelbto rašinio turinį, todėl jo rašinio užvardijimas turi atitikti jo rašinio turinį. Vytauto Meškauskos pirmos dalies rašinio užvardijime yra toks sakiny: "37 metus pavėluotas reportažas apie didžiausią politinį skandalą demokratinėje Lietuvoje". Tuo tarpu jis paskelbtam rašinį nieko nepasakytą apie politinį skandalą, nė žodžio apie tai. Dr. Parickio ir kitų byla buvo ne politinė, o eilinė baudžiamoji byla. Skirtinga ji buvo tik tuo, kad vienas kaltinamųjų buvo buvęs ministeris. V. Meškauskas teigia, kad visus kaltinamuosius teismas išteisino. Teismo išteisintas laikomas nekaltas. Tai kurgi tas politinis skandalas ir dangi didžiausias? Tai prasimanymas sensacijai sukelti.

Jo rašinio antros dalies užvardijime taip pasakytą: "nors ir išteisino Parickį, tačiau karba (Nukelta į 9 psl.)

tyvuoto sprendimo nuorašas" dr. J. Parickio ir kitų byloje, tai būtų skirtingo turinio nuorašas, kaip kad V. Meškauskas turi mirusio D. Nargelavičiaus archyve.

Kiek toliau V. Meškauskas rašo: "Už šių eilučių parašymą kalba ir tai, kad anų laikų mūsų spauda neturėjo gerų reporterių, kurie būtų sugebėję šią bylą teisingai išryškinti, pagaliau byla perdaug buvo susijusi su dienos politika ir partijų interesais, kad būtų galima jų objektyviai nušviesti". Čia Vytautas Meškauskas sakymo teigia, kad nepriklausomyje Lietuvoj anais laikais nebuvo gerų reporterių, kurie būtų sugebėję dr. J. Parickio ir kitų bylą teisingai išryškinti, bet dabar čia, tremtyje, jis yra las sugebąs tati padaryti. Po šitokio pasisakymo buvo laukta ko nepaprasto, ko naujo. Deja, jis paskelbė tik ano, anoi jo "prasto, nesugebančio teisingai išryškinti" reporterio rašinio išrašą iš anų laikų laikraščio. Jis paskelbė tai, kas anais laikais nepriklausomyje Lietuvoj jau buvo paskelbta. Čia pat, tam pačiam rašinį jis teigia, kad anų laikų Lietuvos spauda buvo ne objektyvi ir dėl to nebuvo galima teisingai bylą nušviesti. Tuo jis pats nuvertina savo rašinį.

Dr. J. Parickio ir kitų bylos sprendimo metu V. Meškauskas buvo tik 10 metų amžiaus (1923 metais). Savaine suprantama, kad toks vaikas negalėtų turėti supratimo apie tokią bylą ir nieko nežinojo. Kėdangi nieko nežinojo, tai ir neturėjo ką pamiršti. Jis vėmiai paskelbto rašinio turinį, todėl jo rašinio užvardijimas turi atitikti jo rašinio turinį. Vytauto Meškauskos pirmos dalies rašinio užvardijime yra toks sakiny: "37 metus pavėluotas reportažas apie didžiausią politinį skandalą demokratinėje Lietuvoje". Tuo tarpu jis paskelbtam rašinį nieko nepasakytą apie politinį skandalą, nė žodžio apie tai. Dr. Parickio ir kitų byla buvo ne politinė, o eilinė baudžiamoji byla. Skirtinga ji buvo tik tuo, kad vienas kaltinamųjų buvo buvęs ministeris. V. Meškauskas teigia, kad visus kaltinamuosius teismas išteisino. Teismo išteisintas laikomas nekaltas. Tai kurgi tas politinis skandalas ir dangi didžiausias? Tai prasimanymas sensacijai sukelti.

Jo rašinio antros dalies užvardijime taip pasakytą: "nors ir išteisino Parickį, tačiau karba (Nukelta į 9 psl.)

DR. STASYS ZMUIDZINAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS EMERGENCY Staligiai susirgus ar susižeidus kasdien šaukite telefonu: 434-6967.

DR. ANNA BALIUNAS

AKIU, AUSU, NOSIES IR GERKLES LIGOS PRITAIKO AKINIUS 2858 W. 63rd STREET Ofiso telefonas: Prospect 3-3229 Rezid. tel.: WAlbrook 5-5076 Valandos: kasdien nuo 10 iki 12 val. ir ryto ir nuo 7 iki 9 val. vak. Treč. uždaryta. Kitu laiku susitarus.

Fel: Prospect 6-717 DR. S. BIEZIS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 3148 WEST 63rd STREET Val: kas diena po pietu 1-3; vak. 7-8 (iki antradienio ir penktadienio). Trečiad. ir sekmad. ofisas uždarytas. Rez: 3241 WEST 65th PLACE Phone: REmpublic 7-7566

DR. C. K. BOBELIS INKSTU IR SLAPUMO TAKU CHIRURGIJA PR 4-1795 arba 812-695-0638. 425 N. LIBERTY ST. R. 25 ELGIN, ILL. Valandos pagal susitarimą

DR. PETER BRAZIS PHYSICIAN AND SURGEON 2434 WEST 71st STREET Ofisas: HEMlock 4-5849 Rezid.: HEMlock 4-2324 OFISO VALANDOS: Pirmad., ketvirt. ir penktadieni nuo 1-4 ir 7-9, antrad. nuo 1-5, trečiad. ir seštadieni tikrai susitarus

DR. JONAS G. BYLA-BYLAITIS NERVU - SMEGENU LIGOS, CHIRURGIJA 2737 W. 71st STREET Valandos: tik susitarus skambinant GR 4-3409

DR. T. DUNDULIS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS Akufenija ir moterių ligos 4157 ARCHER AVENUE Ofiso valandos: Nuo 2-4 ir nuo 6-8:30 val. vakaro. Seštadienis nuo 2 iki 4 popiet. Trečiadieni pagal sutartį.

DR. BR. GAIZUNAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 2454 WEST 71st STREET Valandos: 1-3 ir 6-8 val. po pietu kasdien. Seštadienis 1-4 val. p. p. Trečiadienis uždaryta.

DR. A. JENKINS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 3344 WEST 63rd STREET OFISO VALANDOS: Kasdien nuo 1-4 popiet ir 6-8 val. Trečiad. uždaryta. Ofiso tel.: POrsmouth 7-6000 Rezid. tel.: CArdens 3-7278

Dr. Aldona A. Juška AKIU LIGU SPECIALISTE IR PRITAIKO AKINIUS Valandos: 9-12, 7-9 pagal susitarimą. Išskyrus trečiadienius ir seštadienius. 2422 W. MARQUETTE ROAD Ofiso ir buto tel.: OLYmpic 2-1381

DR. F. V. KAUNAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 1407 So. 49th Court, Cicero Kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir seštadieni tik 10-12. Ofiso ir buto: OLYmpic 2-4159

DR. P. KISIELIUS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 4938 W. 15th St., Cicero, Ill. Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vakaro. Trečiadieniai uždaryta. Seštadieniai 12 - 4 val. popiet.

DR. EMILY V. KRUKAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 4145 SO. ARCHER AVENUE Val: kasdien po pietu nuo 12-3. Daily afternoons. Vakais: pirmad., antradi., ketvirtadi. nuo 6-9. Trečiadieniai tik susitarus.

DR. A. MACIUNAS CHIRURGAS 2858 W. 63rd Street Val: pirmad. ir ketvirtadi. 1-4 popiet, antradi. ir penktadi. 5-8 val. vak.

Ofiso tel.: HE 4-113 arba RE 7-9790 Rezidencijos: PR 6-9801

DR. J. MESKAUSKAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS VIDAUS LIGU SPEC. 2454 WEST 71st STREET Priėmimo val: nuo 9-11 val. ryto ir nuo 4-8 val. po pietu. Seštad. nuo 9:00-2:00 p. p. Trečiadieniai uždaryti.

Tel. ofiso: LA 5-2134, rez. 678-5960 Dr. E. STANAT-STANAITIS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS Mitybos ir svorio problemos 1951 W. IRVING PARK RD. ir Damen Ave. Kampas. Val: Pirm., Kev. ir Penk. 7-8 v. p. p.

Ofiso telefonas: CLIFFside 4-2896 Rez. telefonas: WAlbrook 5-3099 DR. P. STRIMAITIS Bendra praktika ir chirurgija specialiai GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 4694 So. ASHLAND Savaitės dienomis priėmimo valandos 2-4 ir 6-8 val. vak. Seštadieniai 2-5 val. vak. Trečiadieniai ir sekmadieniai uždaryti. Ligonius prima tik susitarus telefonu.

DR. VYT. TAURAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS Bendra praktika, spec. MOTERIŲ LIGOS Ofisas: 2652 WEST 59th STREET Tel: PR 8-1223 arba PR 6-5577 OFISO val: pirmad., antradi., trečiadi. ir penk. 2-4 ir 6-8 val. vak. Seštadieniai 2-4 val. po pietu ir kitu laiku pagal susitarimą.

DR. V. P. TUMASONIS CHIRURGAS 2454 WEST 71st STREET Ofiso telefonas: HEMlock 4-2123 Rezid. telefonas: GIlson 8-6195 Pirmia ligonius pagal susitarimą. Dėl valandos skambinti telefonu HE 4-2123 nuo 1-3 val. p. p. kasdien, išskyrus trečiadieni ir seštadieni.

Tel. ofiso: VI 2-1531; rez. PR 6-4250 DR. V. VILEIŠIS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 802 WEST 31st STREET (Kampus Halsted ir 31-os gatvės) Priėmimo valandos: kasdien 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Seštadieniai 1-4 p. p. Trečiadi. ir sekmadieniai uždaryta.

P. ŠILEIKIS, O. P. ORTHOPEDAS-PROTEZISTAS Aparatai - Protezi, Med. Bandžiai. Speciali pagalba kojosms (Arch Supports) ir t. t. Val: 9-4 ir 6-8. Seštadieniai 9-11. ORTHOPEDIJOS, TECHNIKOS LAB. 2850 West 63rd St., Chicago 29, Ill. Tel: Prospect 6-5984

LIETUVIAI AKIU GYDYTOJAI Dr. Ant. Radokas, Opt. 4455 So. CALIFORNIA, Yards 7-7381 Tikrina akis, priklaiko akinius, keičia stiklus ir rėmus. Valandos: 10 ryto iki 8 val. (trečiadi. uždaryta), seštadi. 10 ryto iki 2 p. p.

DR. G. SERNER LIETUVIS AKIU GYDYTOJAS 25 metų patyrimas. Tel: Yards 7-1829 Pritaiko Akinius Kreivais Akimis Ištaisio. Ofisas ir Akinių Dirbtuvė 756 WEST 35th STREET Valandos: nuo 10 iki 2, nuo 6 iki 8. Trečiad. uždaryta. Penk. ir sešt. 10-2 val. po pietu. Arba pagal susitarimą.

GRADINSKAS KOKIA TV JUMS: Dumont, RCA, General Electric, Zenith, Emerson J. G. Television Co., 2512 W. 47 St. Frontier 6-1998 Ligi Kalėdų atdara ir sekmadieniai nuo 11 - 4 val.

8 - NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL. - SATURDAY, MARCH 17, 1962

ALBINAS SVETĖ

Vasaros detalė

(Pabaiga) Dūmai veržėsi iš eglių tankmės, pūkūs eglišakių ir kadugių dūmai, apsemdami žuvis, jas auksindami ir dar vėliau seno vario spalva aptraukdami. Dūmelis smilko iš rūkytojo ir rūkyklą prižiūrinčiojo pypkės. O prieš jį, pro lyčią apgenėtus eglių kamienus, vėresė ir klestėjo didelis ir viena akim apžvelgiamas pasaulis. Tokio užtenka išgyventi savo dienas giliai ir kaitriai, ir numirti su tuo vaizdu savo vyzdžiuose. Rytais dainuoja tau paukštis Lunas, hebras daug ežero lygnę galiną savo uodega ir plaukia ir krantų įsikandęs žuvį. Jo namai puikiai įrengti iš medžių ir šakų milžiniško lauko. Čia nėra laiko kuom nors kitu užsiimti. Tik savimi. Kaip žmogui, taip ir gyvūnijai. Žuvinis erelis suka ratus aukštai mėlynėje ir staiga, sparnus suglaudes, smėnga žemyn. Jis nekyla atgal luščiomis. Jo nauguose žuvis. O žuvėdra tupi ant vos iš vandens prasikūsišios uolos ir snapu pašoia savo plunksnas.

Visgi tai nuostabios dienos ir naktys su klėstinčia šiaurės pašvaiste. Verta jų buvo siekti ir sukurti šimtine - kitą mylių. Kaip dabar, tenajos mūsų mieste, kaip žmonės išsilaiko politinės grėsmės akivaizdoje. Juk palikome visus vienoje bahnėje ir baisiai įtemptais nervais. Berlyną padalinio ir tvorą pradėjo tvėrti. Mums tai kas? Tegul sau tveria ir daro ką nori. Kad tik nesutrukdėtų mūsų laimingos vienatvės. Bet kas sutrukdys? Jokia žinių tarnyba mūsų neapartaus su vėliausiais pranešimais dėl praprasčiausios priežasties — neturėjimo priėmimo priemonių. Mes tik svarstome — ar įmanoma būtų regėti atominį grybą, iškilusį virš miškų, reiškančią Chicago, na, ir visų kitų tikrų miestų sunaikinimą? Kaip nors vistiek tą pajustumė ir iš karto pradėtume labai įdomų gyvenimą.

Nu kokį? Jūs galite kiekvienas paklausti. O vėlniai žino, manote, kad lengva tuojau atsakyti? Pradėtume ir tiek vers-tis kaip nors, kaip pirmąkart liaudis kad vertėsi. Žinoma, jei radioaktyvūs krituliai ir šių miškų nepasiektų. Bet gal nepasiektų. Trobelė mūsų permenka. Ji visų netalpinų, tad tekty susirenti kita ir didesne. Turime pasantro kirvio, bėsisiai atmuštų į akmenis. Bet tais pačiais akmenimis ir pagalašti galėtume. Tad pastogė būtų. Mityba sprendžiama paprastai — žuvimi. Visada, ir žiemą iš po ledo ji traukiama kai tiek vandens. Bet žuvis, žinote, kaip niekas, greičiausiai atsibosta. Ir mes gėdautume mėselės, kurios čio-

najos tiek ir tiek įvairiais pavidalais laksto ir išdykauja. Bet tu paikm ją. Kanadiška valdžia bus iš mūsų gražiai pasityčiojusi, uždraudama bet kokį vamzdį ir parako kruo pelę įsivežti. Žiemai artėjant daug rūpesčių sukeltų apranga. Mažiausiai po meškos kailį kiekvienam ir po pora stinrenų reikėtų įsigyti. Kailių pilni miškai, tik va, kad šautuvų neturime. Mūsų apsiginklavimas labai trumpas — plačiašmenis suomiškas peilis, odinėse malkštyse, pasietas ant diržo. Vienas žvalus vaikas atsivežė, irgi slaptomis, linką su ke liomis strėlėmis. Jis šaudė be priekaištų ir pataiko į voverę, bet jo strėlės mokomosios, ir kiek ten jis jų teturi. Be to, jis vienas toks šaulys. Kol mes prisigaminatume strėlių ir iečių iš surūdijusių geležgalių, ir įgustame jomis naudotis, ir žiema pasibaigtų. Vienu žodžiu, popieriai prasti.

Tačiau gyventi čia būtų įmanoma, jau kaip nekalbėsime. Čia visko įkvaliai ir tik duok, Dieve, sveikatos. Norinciam pabėgti nuo miesto erzelio ir ieškanciam savęs, geresnės vietos nebepartartume ieškoti. Vien tik šaltinėį paėmus, juodalksnį užsmėję pasislėpusi, kurio vandeniu gausiai naudojosi randžeriai. Jų įtaisytas medžio rentinys, pažaliavęs, ir baigia supūti, bet tai visgi šaltinis, kurio tu neaptiksi kitur taip lengvai. Siūlau šią vietą atžymėti kryželiu, ir jeigu kokios, ją pasirinkti savo aiškintiems užnamymams.

Kodėl ne? Beveik visi sugrįžti namo, kad pasitarus su mama. Kitas ir savo merginą meilytų aplankyti, ir jeigu kaip, kalbinti ir ją kartu, nes be jos tai koks čia gyvenimas, kad ir miške.

Mūsų iškylautojai grįžta būreliais. Sparnus nuleidę ir išsėsisę, įspūdių ir patirčių gausime. Kitį, jų vietą užimdami, leidžiasi ant tų pačių karštų pėdų. O žuvis plaukia iš visų užkampelių ir galiausiai atranda savo vietą rūkykloje. Žuvį mes išbandėme viškokiais pavidalais ir joks kulinarijos vadovėlis nieko naujo nebebūtų įnešęs mūsų virtuvėn prieš stačios uolos sienos. Tačiau visi, be išimties, atidavė pirmenybę rūkytajai. Ją plėsi slunksniais ir gali neįmanomus kiekius sudoroti. Valgai ir nori, ir giri neatsigėrdamas jos nemastu skoniui, žinoma, mes jos suvalgytume žymiai daugiau, jei neapnikytų troškulys, kurio nepamaldumui net šulinio vanduo nevisuomet tinka. Vienas ir prasiartas šitaip:

— Pabėk, Beniau, iki artimiausio drugstoria, ir atnešk man keisluką alaus.

— Kokio? — paslaugiai teiraujasi Benius.

5 — NAUJENOS, CHICAGO 6, ILL. - SATURDAY, MARCH 17, 1962

— Tikrai "Hamm's". Pagal peisažą.

— O man gali, tuo pačiu žygiu, pantų "Judson Bay". — Galia. Kodėl ne? Kas ko dar?

Pageidavimų sąrašas nemažas, bet jis ribojasi alumi ir skaciūmi. Tai rūkytos žuvis ir aštuoniasdešimt penkių laipsnių virš nulio išdava. Mes pasizadame kitais metais šio svarbaus faktoriaus neužmiršti. Tik bėda su alumi. Nebent vietoje jį pradėtume gaminti.

Toji diena ir buvo paskutinė spiginančiu vasaros karščiu. Naktį draskėsi baisios perkūnijos. Skaldė medžius ir uolas. Ir dundėjo šimtais griaustinų artimuose ežeruose ir salose. Visi žvėrys sulindę ir savo irštas; žuvis į vandens gabalams, o mes kur kas. Kas kalbom, kas į palapines. Vėjas nerimo ir išaušus. Pilki, šilti vandenys šiaušėsi bangų keteromis, kurių viršūnės dribo putomis, kaip nuvartų arklių prusnos. Nuo stačių uolų sienų pasiltejo vandens krioklė. Ne bereikalo rykavo paukštis Lunas, tikrasis audros pranašas.

Mes apgailestavome, kad tokio metais nebuvo savaitė anksčiau. Tada prie šio krašto teikiamų gėrybių, būtų prisidėję ir grybai. Šaušūs baravykai ir raudonikiai, ir dešimtys kitų, tinkamų džiovinti, sūdyti ir kitokiais pavidalais ant greitųjų naudoti. Mes juk ne vien žuvis, bet ir grybų mėdojosi randžeriai. Jų įtaisytas medžio rentinys, pažaliavęs, ir baigia supūti, bet tai visgi šaltinis, kurio tu neaptiksi kitur taip lengvai. Siūlau šią vietą atžymėti kryželiu, ir jeigu kokios, ją pasirinkti savo aiškintiems užnamymams.

Kodėl ne? Beveik visi sugrįžti namo, kad pasitarus su mama. Kitas ir savo merginą meilytų aplankyti, ir jeigu kaip, kalbinti ir ją kartu, nes be jos tai koks čia gyvenimas, kad ir miške.

Mūsų iškylautojai grįžta būreliais. Sparnus nuleidę ir išsėsisę, įspūdių ir patirčių gausime. Kitį, jų vietą užimdami, leidžiasi ant tų pačių karštų pėdų. O žuvis plaukia iš visų užkampelių ir galiausiai atranda savo vietą rūkykloje. Žuvį mes išbandėme viškokiais pavidalais ir joks kulinarijos vadovėlis nieko naujo nebebūtų įnešęs mūsų virtuvėn prieš stačios uolos sienos. Tačiau visi, be išimties, atidavė pirmenybę rūkytajai. Ją plėsi slunksniais ir gali neįmanomus kiekius sudoroti. Valgai ir nori, ir giri neatsigėrdamas jos nemastu skoniui, žinoma, mes jos suvalgytume žymiai daugiau, jei neapnikytų troškulys, kurio nepamaldumui net šulinio vanduo nevisuomet tinka. Vienas ir prasiartas šitaip:

— Pabėk, Beniau, iki artimiausio drugstoria, ir atnešk man keisluką alaus.

— Kokio? — paslaugiai teiraujasi Benius.

5 — NAUJENOS, CHICAGO 6, ILL. - SATURDAY, MARCH 17, 1962

JUCUS SESERŲ RESTORANAS atdaras diena ir naktį. Nevarkite namo maisto ruošti. Užeikite į patyrusių virėjų restoraną ir pasirinkite skanius pietus. 1608 W. 47 St. — LA 3-9670

WANTED: INDIAN HEAD CENTS Paying 10c. Each JOHN JANKOWSKI RE 5-0014

PASINAUDOKITE PROGA. Mokyklės 80% TV žvaigždė. Pasiteiraukite apie mūsų duodamas galimybes besimokantiems. Duodame pamokas ant įvairių instrumentų. Specialus išpardavimas. Gulbransen Pianos & Kimball Pianos Organs. EX 7-6821. FLORIAN BOLSEGA MUSIC FAIR. 4722 Indianapolis Blvd.

ATTENTION PROPERTY OWNERS Call Walter Jakich Construction For all building remodeling, repairs and carpentry; Porch repairs — Garages and Rooms; Free estimates anytime — City or Suburbs. Fully licensed and insured. Call KE 3-7143.

LEO'S TEXACO SERVICE Pinais užbaigti mechaniški darbai Prityrusių tepimas ir aliejus paketinis 4951 S. California Ave. (kampus 50 St.) Chicago 32, Ill. Leonas Franckus, sav. Tel. GR 6-9555

OAK PARK JAGUAR-TRIUMPH VOLVO LTD. ALL MODELS AVAILABLE 845 Madison Street Ph. 848-0550

ATTENTION PROPERTY OWNERS Plastering — perfoating & patch work & all types plaster repairs. City or suburbs. Free estimates. Green 5-9361 or Green 5-0854

DEMESIO NUOSAVYBIŲ SAVININKAI Taisome viešias šildymo sistemas. Keičiame šildymo sistemas. Taisome boilerius ir krosnis. Aukštos kokybės darbas. Priėmamos kainos, veltui apskaičiuojami. Nesvarbu mieste ar priemiesty. ALL CITY HEATING Tel. 925-7640

JOE'S MARKET Šviežia mėsa ir paukštiena kasdien. A rūšies kiaušiniai 3 tuzinai \$1.29. 4015 W. 31st Street. CLIFFside 4-1171 JOSEPH VRANEK Jr., savininkas Kai atvyksite į krautuvę, paminkite šį skelbimą.

CHICAGO SVARIAUSIAS IR MODERNISKAUSIAS DARŽAS BUČODARŽAS WILLOW WEST INN AND PICNIC GROVE 83rd and Willow Springs Road WILLOW SPRINGS, ILL.

SOPHIE BARCUS RADIOJO ŠEIMOS VALANDOS Visos programos iš WOPA. 1490 kil. AM. 102-7 FM.

Lietuvių kalba: kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 10-11 val. ryto. — Seštadieni ir sekmadieni nuo 8:00 iki 9:30 val. ryto. Vakaruškos: pirmadieniai 7 v. Tel: HEMlock 4-2413 7159 SO. MAPLEWOOD AVE. CHICAGO 29, ILL.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Sambi Sviesa Chicagoje. Redaguoja Rita Kavolienė. Medžiaga siūsti: 622 Nicholas St., Defiance, Ohio

5 METAI

NR. 7 (159)

VARTANT KETVIRTUOSIUS METMENIS

Perskaiciar viską ketvirtuosiose Metmenyse. Aš juk irgi iš tos ilgesingos jauniosios kartos: viskas lietuviškoje kultūroje, kas tik mums prieinama, yra taip svarbu ir prasminga. Kaip kad sako Henrikas Nagys — mes esame tarp savo žmonių... Redaktorius Vytautas Kavolis surinko viską geriausio, kas tik jam buvo prieinama. Ir ketvirtieji Metmenys tokiu būdu tapo Santaros suvažiavimų metraštinis ir jų ilgesys, prasimušęs į mūs nedrausiamą pavasarį. Bet ar tai kartais nėra simbolis mano kartai? Ji ir yra lietuviškos išeivijos nedrausiamas pavasaris, vis noris prasimušti į gyvenimą...

Šiuose apie dviejų šimtų puslapių Metmenyse raštu prašė Vytautas Doniela, Ilona Gražytė, Titas Guopis, Julius Kaupas, Algirdas Landsbergis, Algimantas Mackus, Jonas Mekas, Henrikas Nagys, Vincas Rastenis, Liūnė Sutema, Donatas Šatas, Rimvydas Šilbajoris, Antanas Skėma, Vladas Šlaifas, Jurgis Švedas, Vincas Trumpa, Jonas Vėlaikis, Rimas Vėžys, D. J., redaktorius Vytautas Kavolis, o paveikslais Pranas Gailius, Žibuntas Mikšys ir Vytautas Ignas. Numeris yra dedikuotas rugsėjo 11 d. tragiškai žuvusiems Jūditai Audėnaitėi, Jurgiui Jakstvyriui ir Antanui Skėmai, keilonėje iš Lietuvos Studentų Santaros suvažiavimo į namus.

Sviesos ieškojimas Brukljne

Leidinio herojui įsėina Antanas Skėma. Jo vienveiksmė drama Kalėdų Vaizdelis yra numerio širdis. Šiame vaidinime autorius nupiešia sviesos ieškojimą Brooklyne, Amerikos lietuvių taverneje. Visi veikėjai tos sviesos ieško ir gale randa. Tai yra tikras Kalėdų vaizdas, kokių trokšta žmogaus širdis. Ieškojimas yra sunkus, pavojingas ir kartais net labai graudus. Kelias į sviesą nėra aiškus ir atviras. Ypač kai esi išmestas į svetimą pasaulį. Išvietintos lietuviško kultūrinio gyvenimo spyruoklės atkakliai ieško sviesos. Ar jie dėl to buvo išvietinti, kad yra prakeikti? Jei niūrioje aplinkoje yra nyku, ar vis dėlto negalima pasiekti tiesos ir gėrio, ar vis dėlto negalima pasiekti metafizinio pasaulio, ar vis dėlto negalima būti prasmės pusėje?

Antanas Skėma savo vaizdą — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, MARCH 17, 1962

duote, talentu ir darbu išreiškia tą visą veržimąsi į gėrį tų, kurie niūrioje aplinkoje nesiliauja ieškoje spindulio. Jo pasaulėžiūra artėja į Didįjį Gėrį, kuris yra aukščiau už visų dirbtinių suskirstymų. Dirbtinias suskirstymas yra tremtis ir saugūs namai, priimtinai dalykai ir kasdienybės požūriū nepriimtini. Skaidra, veikalo protagonistas, sako:

"Aš visą laiką laukiau, aš norėjau laukti. Vieną kartą, šviesioje Kalėdose, prieš mane gulės balto popieriaus lakštas, ir tas, kuris stovės šalia manęs, tas, kuris užgims per šviesias Kalėdas, tas, amžinas ir nemirtingas — pasakys man, ir aš išgirsiu, kas man reikia užrašyti. Tai bus labai paprasli, ir labai svarbi, ir labai poetiški žodžiai. Ir, kai šį eilėraščių skaitys žmonės, jie pajus, kad pagaliau, pirmutinį ir paskutinį kartą, jie drąsiai žiūri į juodą prarają ir supranta, kas yra juodoji praraja. Ir jie supranta — viskas, kas nežinoma yra žinoma, ir kas žinoma — nežinoma, ir ašaros yra juokas, ir kančia yra laimė, ir laimė yra ašaros, ir juokas yra kančia, ir gėlės yra žuovys, akmenys — plaukai, ir eksplatazė yra mirtis, ir pragaras — dangus... Ir žmonės supranta, kad visi tie ir telpa viename juodame Ir, ir jie supranta, kad juodas ir nėra juodas, ir nėra juodas yra juodas. Gal tada jie supranta, kas tai yra meilė."

Veikalo fabula gan paprasli. Į barą ateina lietuvis poetas, paleistas iš psichinės ligoninės, kur jis atsidūrė dėl savo nekasdieniško apžiūrečijumui. Jo praktiška žmona nori skirtis nuo jo ir ištekti už žiničiaus, kuris "ganosi pas amerikiečius." Čia jis turi susitikti ir savo žmoną. Atkeliauja dar du žmonės — negras vaikata ir prostitutė Magdaleina. Ateina ir žmona. Poetas kalba apie meilę, bet iš tikrųjų jis tik kalba, jis yra per daug egocentriškas, bet jis meile netu gyvena. Ateina ir Kristus, ir Skaidra, Kristaus išsautas, kad jis tik kalba apie meilę, bet nemyli, nužudo Kristų, įbėga psichodramos vadovas. Jis pasako žūrovams, kad tai psichinės ligoninės vaidinimas. Jis sako artistams — ligonimus nusilenkti. Kristus nesikelia. Jis tikrai buvo pasmaugtas. Jis sako kriptiškai sako: "Aš iš tikrųjų užmušiau... Kad jis prisikeltų iš numirusių." Uždanga.

Liūnė Sutema

PRIEBLANDOS NEBĖRA

Prieblandos nebėra. Tik tai diena ir naktis. Nebėra jaukaus svajojimo mano pirmajam name, —

ten gyvena žmogus ištrizom akim raupi išskaptootam veide, užrėkęs savo genties larme mano pirmuosius žodžius. Aš kartoju kitaip ir kitus, atsiminimų išvargintus, ir klausaus jų skambėjimo, klausaus ir renku savo žodžių raidėm lengviausius taškus. Aš dar neįsmokau kalbėt. —

Prieblandos nebėra — mano pirmajam name gyvena žmogus ištrizom akim skroblo žievės veide, suliejęs mano pirmąsias spalvas ir vieng, kraupią ir akinančią. — Aš kartoju drumzliną atspalvį vidurvasario lyjančių dienų ir kantriai ieškau jam palyginimo, — Aš dar neįsmokau atpažinti spalvų. —

Prieblandos nebėra. Mano pirmajam name gyvena žmogus ištrizom akim užguito žvėries veide, užplakęs mano pirmąjį pranašą kanapinė virve. — Ir man jo vieno gana. Aš apskelbiau jį Svientuoju Bevardžiu ir laukiu. Įrodymo vis dar nėra.

(Iš "Leliojimų" ciklo, išspausdinto Metmenų ketvirtajame numeryje)

Atvira širdis ir nusikaltimas tuščioje saloje

Reikia atminti, kad skėma yra vaizduotės ir teatro žmogus. Jo pasaulėžiūra prasiveržia gyvu ir nuostabiū teatru. Pasaulėžiūriškai skėma ieško Tiesos virš kasdienybės. Tokių būdų kasdienybė pereina į amžinybę. Kontrastai susiderina ir vėl išsiskiria. Prostitutė Magdaleina, nelyg Naujajame Testamente, virsta giliu žmogumi, negras tampa poetu. Ir vėl jie greitai grįžta į kasdienybę. Kai Skaidra iš bartendario nori išgauti svarbių žinių apie savo žmoną, išvietėje triukšmingai nuleidžiamas van duos. Skaidra kalba apie meilę, bet nužudo Meilės Dievą. Visa tai yra dėl pasaulėžiūrinės nuotaikos ir dėl dramatinės įtampos. Todėl bet kas ydutinės vaizduotės ir uždaro širdies skėmos vaidinimų nepastatys. Tik geras režisierius kontrastų rėmuose galės atskleisti ieškojimą sviesos kontrastuose, persikeliant į metafizinę plotmę. Žvakidės, kito skėmos vaidinimo, gale psalmės ir savo žodžiais meldžiasi nužudytas žmogus išniekinatoje bažnyčioje. Patranks tebeaidi. Jei režisierius akcentuoja psalmės retoriką, vietoj asmeniškios maldos ir prilydys šaudymą, gausis nesąmonė. Juk tuo vaizdu skėma nori išreikšti, kad žmogus yra laisvas ir nenužudomas. Kartu tas vaizdas ir labai graudus. Skaidra nužudo Dievą. Bet ar jis tikrai nužudo? Jis yra išnervintas ir lignistas — jis nori įrodymo, kad meilė negali būti nužudyta ir kad ji prisikelia iš karsto.

Kaip jau minėta anksčiau, atviros širdies visuomenė sutiks skėmą kaip išreiškiantį meno formomis savo pačios ieškojimą. Pretenduoją į talentą ir be širdies darys skėmai visokių priekaištus. Neseniai jie buvo padaryti Jonui Griniaus. Iš tikrųjų Jonas Grinias norėjo apgauti visuomenę, bet ne pats save, kad skėma joks rašytojas. Galima suprasti Griniaus nusikaltimą. Jis labai ribotų gabumų asmuo, bet noris pasisekimo ir garso. Jam reikėjo daug dirbti, daug studijuoti, gauti daktarą ir visvien nieko nepasiekti. Padorumo varden jis puola skėmą. Ir čia atsiveria visa nykuma. Gaunasi įspūdis dviejų žmonių, kurie iš skėstancio laivo išsigelbėja tuščion salon. Tačiau vienas nori apiplėšti kitą. Nusikaltimas darosi dar nykesnis, kai sielos gelmių iš kito negalima išplėsti. Gal ir gerai, kad Grinias nusiplėšė savo kaukę kiltų žiniai.

Dvi kartos, kuriant ir analizuojanti

Metmenyse telpa keli nauji Jono Meko eilėrašciai Gėlių kalbėjimo paprastu tonacija. (Tęsinys 7-me psl.)

atviros širdies visuomenė sutiks skėmą kaip išreiškiantį meno formomis savo pačios ieškojimą. Pretenduoją į talentą ir be širdies darys skėmai visokių priekaištus. Neseniai jie buvo padaryti Jonui Griniaus. Iš tikrųjų Jonas Grinias norėjo apgauti visuomenę, bet ne pats save, kad skėma joks rašytojas. Galima suprasti Griniaus nusikaltimą. Jis labai ribotų gabumų asmuo, bet noris pasisekimo ir garso. Jam reikėjo daug dirbti, daug studijuoti, gauti daktarą ir visvien nieko nepasiekti. Padorumo varden jis puola skėmą. Ir čia atsiveria visa nykuma. Gaunasi įspūdis dviejų žmonių, kurie iš skėstancio laivo išsigelbėja tuščion salon. Tačiau vienas nori apiplėšti kitą. Nusikaltimas darosi dar nykesnis, kai sielos gelmių iš kito negalima išplėsti. Gal ir gerai, kad Grinias nusiplėšė savo kaukę kiltų žiniai.

Metmenų pirmame straipsnyje Henrikas Nagys patiekia nors ir palaidus, bet vaizdžius atsiminimus apie skėmą. Algimantas Mackus prasmingai rašo apie skėmos Čelstą, neeiluotą poeziją, nupiešdamas laiką, kuriame skėma rašė, ir subtiliai atskleidamas savo pergyvenimus knyga skaitant. D. J. prisimena Kosto Ostrausko kamerinės dramos Pypkės pastatymą, kurį režisavo skėma.

Dvi kartos, kuriant ir analizuojanti

Metmenyse telpa keli nauji Jono Meko eilėrašciai Gėlių kalbėjimo paprastu tonacija. (Tęsinys 7-me psl.)

MŪSŲ ŽINGSNIAI

(atkelta iš 6 pusl.)

joje. Kai Vlodo Šlaito eilėrašciuose pergyvenimai sustingsta dramoje, tai jaunesniojo Rimmo Vėžio eilėrašciai dar žaidžia ironijos veidrodžiais, laikas nuo laiko pažvelgdami į gilenę dramą. Liūnė Sutema jau brandi savo poezijoje — reiktų mesti į jos poeziją gilesnį žvilgsnį. Julius Kaupas vėl sukria vaizduotės pasaulį, savo novele nukeliaudamas į savo vaikystės laikų Lietuvą.

Ketvirtuose Metmenyse yra daug straipsnių. Kai vyresnioji karta karia vaizduotės pasaulį, tai jaunesnioji linksta kritikon ir publicistikon. Manoji karta neprasiveržia savo menu. Išvietinimas, gal būt, per daug sudraskė vaizduotę ir vidinį pasaulį. Jaučiasi palinkimas į objektyvizaciją, kuri kartais gali nuvesti tuštumon. Keliais žodžiais čia paliestu Rimvydo Šilbajorio straipsnį, nušviečiantį Nykos Niliūno poezijos kelią. Autorius yra jau studijavęs Vokietijoje, o tik čia Amerikoje studijas užbaigęs. Kažkaip jaučiasi jo noras viską suklasifikuoti ir suskirstyti. Tai beveik Hegelio įtaka. Pavyzdžiui, straipsnis baigiasi:

"Šitoks Kristus yra renesanso pilnakūnis Kristus, matomas Michelangelo paveiksluose. Jeigu asketiška krikščionybė ištraukė iš žemės gyvybines sultis ir patiko tik sudžiūvusias šventųjų figūras auksiniame dangaus ilgesio fone, tai Niliūno suvokiamas Kristus — "pagoniškas", pilnas žemės ir žiedų ir kūnų šilumos — suteikia naują prasmę Biblijos žodžiams, kad Dievas sukūrė visatą ir matė, kad viskas joje buvo gera. Tuo būdu paskutinėse Niliūno kūrybos stadijose jaučiama lyg ir pagoniškų ir krikščioniškų tradicijų jungtis. Ar tokia jungtis vis dėlto įmanoma ir ar poetas ją yra visai suvokęs — gali parodyti tik ateitis."

Žodžių, tezę, antitezę, sintezę. Ir negali nejausti tam tikro minties dirbtinumo, tam tikro prisirišimo išlaikyti schematiką. Ar svarbi ateitis, betarpiškai susidūrus su poeto kūryba? Svarbu, kiek poetas sako skaitytojui. Kritiko uždavinys yra toks, kad jį perskaicius dar daugiau atsivertų aprašomas autorius. Tad ir lieka klausimas — ar po Šilbajorio straipsnio Niliūnas skaitytojui tampa savensnis?

Sykį pokalbyje Šilbajoris išsireikšė, kad jam daugiausia patinkanti matematika. Ta schematika jaučiasi net jo sakinių daryboje, kaip kad "jeigu — tai" arba "sudžiūvusios šventųjų figūros auksiniame dangaus ilgesio fone" vietoj, sakysime, "sudžiūvę šventieji išsilgę dangaus."

Šis palinkimas į objektyvizaciją yra mano kartos bruožas, gal būt, mano kartos neturto bruožas. Dėl to nieko negalima

7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, MARCH 17, 1962

kaltinti. Tas racionalus priėjimo būdas, kuris turi pavojaus nuslysti schematikon ar banalybėn (kartais tai vienas ir tas pats), ryškus Vytauto Donielos filosofiniame straipsnyje apie atvirą ir uždarą dvasią, Honos Gražytės Nagio Mėlyno Sniego įvertinime, net Jono Vėlaikio išsamiam ir tiksliame St. John Perse poezijos pristatyme.

Iš tų objektyvavimo straipsnių išsiskiria redaktorius Vytauto Kavolio rašinys apie laisvę ir atsakomybę kūrybiniame veiksmė. Kaip ir visuose Kavolio straipsniuose, objektyvizacija ir schematika yra tik priemonės, gabiai ir natūraliai vartojamos, išreikšti savo vidiniam ir asmeniškam įsitikinimui. Galima drąsiai teigti, kad jis yra unikumas mokslinėje orientacijoje berasancioje manoje kartoje. Bet tiesa yra dar didesnė. Nesuparalizuotas vadinamojo moksliskurmo, jis tampa tiltu tarp kuriančios ir analizuojančios kartų. Šis džiaugsmas yra kartu ir liūdesys. Jis tėra tik vienas toks tiltas. Dėl to jis ir redaguoja Metmenis. Jis tik vienas siūlas, nors gal ir plieninis, jungias benutolstanciją su neateinančia karta. Tad šiame Metmenų numeryje jo darbas nėra vien tik jo straipsnis. Tai yra daug svarbiau viso numerio genezėje. Viskas sudėliota taip, kad tiesiog fenomenologiškai sukurta išdaryto lietuviško kultūrinio gyvenimo iliuzija. Metmenys, kartų pasikalbėjimas ir bendravimas, nėra per save, bet tik redaktorius dėka. Pavyzdžiui, Nidos Rinklinės tokios iluzijos tikrai nesukėlė. Vis mažiau ir mažiau besukelia Aidai... Ir, štai, prieš tvaną atsistoja Metmenys, kuriam laikui tvaną sulaukyti.

Galima būtų dar daug rašyti apie Metmenis. Turinyje randamas Vinco Rastenio pavyzdingos žurnalistikos gabalas, nuplėšias okupantų kaukę. Vincas Trumpa suglaustai ir prideramai išleidžia iš mūsų tarpo neseniai mirusį istoriką Sapoką. Blaiviai ir tiksliai Titas Guopis supažindina skaitytoją su poezijoje debutavusia Vitalija Bogutaite... Su visais autoriais buvo taip miela pabūti. Nelyg matytume juos visus, vasaros gale, suvažiavime. Bet laikas atsiskirti. Daug kas užsimirš kasdienybės vingiuose, tačiau laikas nuo laiko atmintin sugrįžti Antano Skėmos Kalėdų Vaizdelis. Ir gal kada ištiks laimė išvysti šį nuostabų vaidinimą atitinkamoje scenoje...

Juozas Nendriūnas

DARBAI IR ŽYGIAI

— Vytautas Saulius, lietuviškosios spaudos bibliografinio leidinio "Mūsų Lentynos" leidėjas, savo anksčiau prisijusį įnašą Antano Skėmos Raštų Išleidimo Fondui pakėlė iki dviejų šimtų dolerių.

Lietuviškoji visuomenė, suprantanti pilnų rašytojo Antano Skėmos raštų išleidimo reikšmę lietuvių literatūrai,

kviečiama siūsti įnašus Fondui adresu: Dr. Jonas Valaitis, 5204 Ellington, Western Springs, Ill.

Ritos Kavolienės akvarėlių ir raizinių parodą rengia The Defiance College humanistikos skyrius kovo 23—25 dd.

Chicagos santariečiams kovo 2 d. architektas Jonas Mulokas kalbėjo apie moderniosios architektūros struktūrinių principų išsivystymą, paliečdamas ir lietuvių architektūros bruožus. Pastebėjo, kad lietuvių pinigais į metus pastatoma apie 10 milijonų dolerių vertės pastatų, o šių tik apie šimtoji dalis lietuvių architektų darbas...

Jono Meko režisuotas filmas "Guns of the Trees" buvo rodomas New Yorko The Charles Theater.

Vladas Eikinas yra Chicagos Jaunimo Centro tautinių šokių ansamblio administratorius.

Metmenų žurnalo literatūrinis vakaras, ketvirtąjo numerio pasirodymo proga, rengiamas kovo 31 d. Clevelande.

Metmenų ketvirtą numerį galima įsigyti, parašius žurnalo administratoriui adresu: Ramojus Vaitys, 615 Hinman Ave., Evanston, Ill. Atskiro 192 psl. numerio kaina — \$1.50, keturių numerių prenumerata vis dar 4 dol., o Garbės prenumerata — 10 dol.

ALBANJIA ISVARĖ "KATIUSKAS"

Per Belgradą patiriama, kad Albanijos valdžios įsakymu buvo išvartyta atgal į sovietų Rusiją apie šimtas rusių moterų, kurias albanai karininkai ir studentai buvo vedę bestudijuodami Sovietų Sąjungoje. Tik kelias albanų buvo atvykę į aerodromą palydėti savo ištremiamųjų žmonių ir su jomis atsiveikinti.

COSMOS TRAVEL BUREAU PIONIERIUS KELIONIŲ SRITYJE • DAUGIAUSIAI PATYRĘS RUOSIŲ IŠVYKAS | USSR - IR RYTŲ EUROPOS KRASTUS Mes parūpiname visas į USSR asmenims, kurie į čia atvyko per ar po II Pasaulinio karo, ir dabar yra JAV-bių piliečiai. AR JUS NORITE ATSIKVIESTI SAVO GIMINES IŠ USSR? — SUSIZINOKITE SU COSMOS COSMOS TRAVEL BUREAU 45 WEST 45th ST., NEW YORK 36, N. Y. — Tel. CI 5-7711

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELU! Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polišą per mūsų kompaniją. Nelaimė ištikus, neturėsite jokių nemalonių. "Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters" O'MALLEY & McKAY, Inc. 222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043 Telefonas: CEntral 6-5206 Generaliniai Agentai šių Kompanijų: COLUMBIA INSURANCE COMPANY PEARL ASSURANCE COMPANY LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO. MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO. MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

Ši mėnesi PAS BUDRIKĄ DUODAMOS DIDELĖS NUOLAIDOS

ant gerų RAKANDŲ, TELEVIZIJŲ, AUKSINIŲ DAIKTŲ, RANKINIŲ LAIKRODELIŲ, DEIMANTŲ.

SVEČIŲ KAMBARIO SETAI 2 DALIŲ NUO \$99.00 3 DALIŲ MIEGAMO KAMBARIO SETAI NUO \$99.00 5 DALIŲ DINETTE SETAI \$38.00

KARPETAI, ŠALDYTUVAI, GAZINIAI PEČIAI, TELEVIZIJOS, HI-FI, STEREO PHONOGRAFAI, KEDĖS, LEMPOS. LENGVAIS ISSIMOKĖJIMAIS. LIETUVISKI REKORDAI.

BUDRIK FURNITURE

3241 S. Halsted St. CALumet 5-7237

Atdara pirmad. ir ketvirtad. iki 9 val. vakaro. Sekmadieniais 11—5.

Budriko radijo programos sekmadieniais iš stoties WHFC, 1450 kil. nuo 2 iki 2:30 val. po pietų.

JEI NENORI ATSIKIKTI NUO PASAULIO ĮVYKIŲ — SKAITYK "NAUJIENAS" — JOS TEIKIA GERIAUSIAS, TEISINGIAUSIAS ŽINIAS